

ZDRUŽENIE SALEZIÁNOV SPOLUPRACOVNÍKOV

USMERNENIA A POKYNY
PRE FORMÁCIU
SALEZIÁNOV SPOLUPRACOVNÍKOV

V Ríme 2015

PREDHOVOR

Povolanie byť saleziánom spolupracovníkom je výzvou dať sa na cestu rozvíjania krstného života kresťana. Tento život je *darom* a zároveň je *záväzkom*. Je *darom*, pretože každý od Boha dostáva osobné pozvanie realizovať seba samého, dávať svoj život do služby Božieho kráľovstva, ale tiež je *záväzkom*, zodpovednosťou, pretože Boh nikdy nekoná bez súčinnosti človeka. Je to oslovenie otvoriť sa a spolupracovať na Božej pretvárajúcej činnosti – tak, že celý náš život vedie Duch Svätý.

Toto „otváranie sa a spolupráca“ pre saleziána spolupracovníka znamená uskutočňovať vo svojom živote evanjeliové hodnoty opísané v *Projekte apoštolského života*. Človek sa skutočne stáva saleziánom spolupracovníkom, keď tieto hodnoty, charakteristické pre dobrého kresťana a statočného občana, stvárnajú jeho spôsob zmýšľania, jeho základné motivácie, jeho postoje a správanie; keď – súhrnne povedané – ideálna identita, vyjadrená v *Projekte apoštolského života*, sa stáva identitou reálnou, ktorú človek prežíva v pokornej úprimnosti. Toto povolanie je originálne vo svojich charakteristických črtách, je bohaté vo svojom obsahu, je náročné vo svojich požiadavkách.

Pánovo volanie byť saleziánom spolupracovníkom však nezahŕňa skutočnosť, že človek už od začiatku a zrelým spôsobom má všetky charakteristické črty, ktoré si toto volanie vyžaduje. Neznamená to ani, že človek naplno a dôsledne prežíva všetky požiadavky, ktoré ono so sebou prináša. Na to, aby sme dôsledne odpovedali na toto volanie, v každom prípade je potrebná solídna formácia.

Prečo tento nový dokument?

Po Druhom vatikánskom koncile boli všetky združenia vyzvané nanovo objaviť pôvodnú inšpiráciu svojej charizmy. Tak aj v Združení saleziánov spolupracovníkov sa začala cesta obnovy a povedomia, ktorá cez rôzne etapy dospela až k schváleniu nového *Projektu apoštolského života*.

Okrem toho, požiadavky patriace k platnému kresťanskému angažovaniu sa v súčasnom svete priviedli cirkevné skupiny a hnutia k tomu, aby oveľa viac ako v minulosti kladli – pre apoštola – dôraz na dôležitosť solídnej formácie a na potrebu udržiavať sa aktuálnym a dynamickým. Súčasná kultúra totiž neustále spúšťa nové otázky a výzvy. Cirkev, vedená Duchom Svätým, ponúka nové podnety v učení, v pastoračnej praxi a v duchovnom živote. Život muža či ženy prechádza rozličnými fázami so stále novými problémami a s vhodnými príležitosťami. Takže nikdy sa nemôžeme považovať za definitívne sformovaných. Formácia je permanentným procesom obnovy.

Tieto *všeobecné princípy* a príslušné *operatívne usmernenia* majú teda jediný cieľ: privádzať saleziána spolupracovníka k porozumeniu bohatstva jeho povolania, aby mu pomohli odpovedať na výzvy, ktoré svet a najmä mladí kladú pred kresťanskú vieru a pred saleziánske poslanie. Tieto princípy okrem toho predstavujú dôležitý rámec pre všetkých tých, ktorí v Združení majú zodpovednosť za formáciu.

Na dosahovanie týchto cieľov je potrebná primeraná ľudská zrelosť a dobrá kultúrna otvorenosť (*ľudský rozmer*), prehĺbovanie viery (*kresťanský rozmer*), rozhodnutie pre výchovu a apoštolát v duchu dona Bosca (*saleziánsky rozmer*). Tieto tri rozmery predstavujú štruktúru, podľa ktorej je tento nový dokument usporiadaný – v súlade s tým, čo uvádza apoštolská exhortácia *Christifideles laici*.

Je potrebné, aby všetci vyzrievali v presvedčení, že úsilie o primeranú formáciu je dnes nevyhnutné pre dobro človeka, pre budúcnosť Združenia a aj pre účinnosť apoštolskej činnosti. Tá sa stáva významnou iba vtedy, keď ju podporia svedectvo a osvecujú ju primerané motivácie.

Svetová koordinátorka p. Noemi Bertola
Svetová rada saleziánov spolupracovníkov

ÚVOD

Tieto *Usmernenia a pokyny pre formáciu saleziánov spolupracovníkov*, určené pre celé Združenie a najmä pre zodpovedných (pre členov rád a pre animátorov formácie), majú za cieľ ponúknuť podstatné princípy, kritériá, usmernenia a orientácie, ktoré umožnia plánovať formačné cesty, primerané pre rôzne spoločensko-kultúrne, územné a cirkevné situácie, pričom sa zároveň zachová potreba jednotného smerovania.

Tento dokument, ktorý sa inšpiruje formačným modelom, viac korešpondujúcim s aktuálnym rozvojom pedagogických vied, je teda všeobecnej povahy, čo treba mať neustále na zreteli pri vypracúvaní ročných alebo viacročných plánov a programov počiatkovej alebo trvalej formácie.

Východiskový bod tejto cesty spočíva v odpovedi na otázku: *Akého saleziána spolupracovníka chceme vyformovať?*

Jediná možná odpoveď je obsiahnutá v *Projekte apoštolského života*, ktorý načrtáva identitu spolupracovníka.

Čo je to formácia?

Formácia je úsilie a námaha, ktoré človek vykonáva, aj s pomocou iných, aby harmonicky rozvíjal všetky rozmery svojej existencie, aby pestoval svoje osobné schopnosti a dary a pomocou nich prinášal ovocie. Preto všetko, čo napomáha rozvoj, rast a dozrievanie vlastných schopností v mužoch a v ženách, má formačnú hodnotu.

Proces, ktorý sa netýka iba myslenia

Formácia je viac ako len osvojovanie si teórie; je to široký proces dozrievania, ktorý sa týka celého človeka. Posilňuje sa hľadaním a uvažovaním, upevňuje sa modlitbou a angažovaním sa, v dialógu s Bohom a v apoštolskej zodpovednosti, obohacuje sa a preveruje dialógom a konfrontovaním sa s inými ľuďmi.

Formácia saleziána spolupracovníka predovšetkým spája štúdium a praktické angažovanie sa – ako v tej najlepšej saleziánskej tradícii. Don Bosco nikdy nedôveroval príliš teoretickej formácii, ktorá by sa nekonfrontovala so životom. Predkladal uvažovanie schopné osvetliť prax, a prax, ktorá by podnecovala uvažovanie, so zreteľom na činnosť, väčšmi spojenú s realitou a apoštolsky účinnejšiu – pre jeho ducha je charakteristický zmysel pre konkrétne.

Postupný a jednotný proces

Formácia ľudskej osoby sa utvára ako postupný a jednotný proces, pretože jeho rozmery a schopnosti sa rozvíjajú a dozrievajú postupne a súbežne. Okrem toho sa zjednocuje vo formácii svedomia, ktoré usmerňuje a dáva zmysel rozvoju osobných schopností.

Svedomie osvietené Božím slovom

Učiteľom saleziána spolupracovníka je Kristus: preto sa usiluje svoj život prispôbovať Jemu. Formácia spolupracovníka je „stály osobný proces vyzrievania vo viere a v pripodobňovaní sa Kristovi podľa vôle Otca a pod vedením Svätého Ducha“¹.

Projekt života

Na tejto ceste pripodobňovania sa Kristovi salezián spolupracovník je povolaný vypracovať svoj projekt života vo svetle skúsenosti viery iných mužov a žien, ľudí, ktorí sebe vlastným spôsobom už šťastne uskutočnili svoje nasledovanie Krista: svätcov. Oni všetkým ponúkajú

¹ *Christifideles laici*, 57.

konkrétne prežité príklady, a preto ukazujú bezpečné cesty viery a kresťanského angažovania sa. Salezián spolupracovník má zvláštny vzťah ku skúsenosti – viery a apoštolského angažovania sa –, ktorú prežíval a dosvedčoval svätý Ján Bosco², a inšpiruje sa ním. Preto si osvojuje evanjeliové hodnoty ako osobný projekt života s rovnakými inšpiráciami, aké uskutočnil don Bosco počas svojho života.

Vzájomné dopĺňanie sa osobnej formácie a formácie v Združení

Z uvedeného je ľahké vyvodit', že formácia saleziána spolupracovníka je predovšetkým osobnou zodpovednosťou³. Avšak niet pochýb, že tento proces formácie podporuje formačná aktivita, ktorú usporadúva Združenie v prospech svojich členov⁴.

Osobná formácia

Osobnou formáciou alebo *sebaformáciou* sa rozumie angažované úsilie o ľudské dozrievanie a o rast v živote viery a v príľnutí ku saleziánskej charizme a k poslaniu, v ktorých salezián spolupracovník napreduje zo svojej iniciatívy, či už vo fáze prípravy na vstup do Združenia, alebo po oficiálnom vstupe *prísľubom* – na celý jeho život.

Základným predpokladom cesty osobnej formácie je vnútorný postoj hľadania, rastu v prijímaní svojich úloh a svojej zodpovednosti, v radostnom sebadarovaní a vo vzťahu s Pánom. Bez tohto postoja formácia zostane povrchná, nezakorení sa a neprinesie významné ovocie. Totiž formácia sa neredukuje na to, čo sa prijíma zvonka, ale uskutočňuje sa tým, že človek dozrieva vnútorne. To si vyžaduje ochotu počúvať rady Ducha Svätého, ktorý hovorí k srdcu človeka.

„Miesto“ formácie

Kde sa uskutočňuje osobná formácia? Ako už bolo povedané, uskutočňuje sa v živote každého jednotlivca. To predpokladá postupný a neustály proces, ktorý pomôže vyzrievať od počiatkovej príťažlivosti smerujúcej k povolaniu saleziána spolupracovníka, cez vedomé prijatie tohto povolania, po stále živšie osvojovanie si špecifických hodnôt svojej identity muža a ženy, kresťana a saleziána. Samozrejme, na to, aby sa život stal skutočným miestom formácie, je potrebné, aby sa vlastné skúsenosti premenili na reálny priestor preverenia svojho formačného úsilia.

Formácia v Združení

Združenie podporuje formáciu saleziánov spolupracovníkov vo vyzrievaní vlastného rozhodnutia pre povolanie a v jeho neustálom rozvíjaní. Je to formácia plánovitá, ktorá každému dáva k dispozícii niektoré konkrétne vhodné príležitosti, a preto integruje osobnú formáciu a posilňuje zmysel pre príslušnosť k Cirkvi, k samotnému Združeniu a k saleziánskej rodine.

Hlavné kritériá formácie

Formácia, ktorú ponúka Združenie, plní kritériá, ktoré pôsobia spoločne, aby ju robili osožnou a účinnou:

– Je to formácia *integrálna*. Smeruje k tomu, že každému pomáha v jeho procese rastu vo všetkých rozmeroch: ako osobe, ako kresťanovi a ako saleziánovi, v jeho identite laika alebo kňaza⁵.

– Je to formácia *charakterizovaná uvažovaním a modlitbou* a zameraná na Božie slovo ako na prameň pravdy a rozlišovania. Vzťah s Božím slovom bude musieť tvoriť základnú orientáciu každej formačnej skúsenosti alebo iniciatívy v rámci Združenia.

² Por. PAŽ/Š 6.

³ Por. PAŽ/Š 29.1.

⁴ Por. PAŽ/Š 29.2.

⁵ Por. PAŽ/Š 3.1.

- Je to formácia *postupná*, riadená rytmom pripodobňovania sa a vnútorného dozrievania, a nielen teoretickým preberaním obsahu štúdia.
- Je to formácia *vedená do kontextu*. Zodpovední Združenia budú v plánovaní formačných iniciatív zároveň pozorní voči miestnemu postupovaniu a otvorení voči postupom a pokynom rôznych formačných a pastoračných plánov – cirkevných, saleziánskych i plánov Združenia.
- Je to formácia *prispôbena osobe*, adaptuje sa na osobnú situáciu každého jednotlivca, pričom odpovedá na požiadavky a na zvláštne potreby rastu a dozrievania.
- Je to tiež formácia *náročná*, vyžaduje si totiž náročný a neustály proces. Toto zvláštne úsilie nachádza svoje najautentickejšie motivácie v túžbe rásť, aby sme boli stále zrelším *darom* pre svojich spoločníkov na ceste a pre všetkých adresátov nášho apoštolského úsilia.
- Je to aj formácia *skúsenostná*, ktorá vychádza zo života a k životu sa vracia, je výzvou pre život a pre konanie ľudí a odovzdáva užitočné podnety na vlastnú cestu posväcovania sa a na vlastnú apoštolskú činnosť.
- Je to formácia *skupinová*, otvorená pre príspevok všetkých, v ktorej sa všetci cítia spoluzodpovední a spoločne pôsobia na vzájomnom obohacovaní sa.
- Napokon je to formácia *poznačená dynamikou vidieť – posúdiť – konať*. Východiskový bod tvorí analýza osobnej alebo spoločenskej situácie, ktorá sa posudzuje prostredníctvom pravého a skutočného *duchovného rozlišovania*, s cieľom zasahovať čo najvhodnejším a vedomým spôsobom.

Počnúc týmito predpokladmi dokument *Usmernenia a pokyny pre formáciu* sa odvíja v piatich rôznych kapitolách alebo častiach.

V prvej kapitole ide o základnú otázku *rozmerov a pilierov* formácie. V podstate sú opísané základné prvky navrhnutého *nového modelu formácie*, ktorý sa predstavuje v súlade s novými poznatkami pedagogických vied a najmä vied o *vzdelávaní a o výchove dospelých*. Salezián spolupracovník má rásť ako človek, ako *kresťan* a ako *salezián*, s vhodnými zásahmi, ktoré – vo vzťahu k týmto trom rozmerom – sa starajú o jeho *vedomosti*, o jeho *zručnosti*, o jeho *identitu* a o jeho *schopnosť vytvárať vzťahy*. Táto prvá kapitola okrem vyjadrenia *všeobecných princípov* odporúča niektoré *operatívne usmernenia*, ktoré uľahčia plánovanie jednotlivých formačných zásahov.

Druhá kapitola sa zameriava na najcharakteristickejšie momenty a nástroje, ktoré sú k dispozícii formačnej skúsenosti, ľudské a duchovné zdroje, ktoré môžu formáciu podporiť a urobiť ju účinnejšou.

Tretia kapitola, ktorá skúma rôzne *fázy formácie*, má za cieľ aplikovať všeobecné princípy – vyjadrené v prvej kapitole – na *počiatočnú a trvalú* formáciu saleziána spolupracovníka. Predovšetkým sa tu hovorí o spôsoboch, ktorými sa má završiť proces počiatočnej formácie osoby, ktorá si želá stať sa členom Združenia, a o spôsobe, ako sprevádzať vernosť záväzkom prijatým počas celej životnej cesty.

Vo štvrtej kapitole s názvom *Formácia v službe zodpovednosti v animovaní a v riadení* uvedieme usmernenia a ciele potrebné na rozbehnutie formácie zodpovedných v Združení, pričom sa zdôraznia motivácie a veci, na ktoré je potrebné dať pozor.

Napokon posledná časť predkladá usmernenia a operatívne návody v súvislosti s *formáciou formátorov*.

Tieto nové *Usmernenia* sa majú stať orientačným bodom v oblasti formácie saleziána spolupracovníka, s cieľom zaručiť celkový rast osoby a zmyslu pre príslušnosť ku Združení.

Z tohto dôvodu Združenie povzbudzuje uvažovať o týchto formačných smerniciach na všetkých úrovniach a nabáda na ich uskutočňovanie. Formácia je základným kľúčom k podpore vernosti povolaniu, k napomáhaniu *zmeny*, k otváraní širokých a tvorivých horizontov v každom saleziánovi spolupracovníkovi a následne v samotnom Združení.

Načrtnutá úloha nie je ľahká, ale je možná. Dokázať osobne a v spoluzodpovednosti s inými

prijat' formačné procesy znamená uskutočniť veľký sen dona Bosca, že salezián spolupracovník sa stane skutočným saleziánom vo svete.

KAPITOLA 1: ROZMERY A PILIERE

Význam a nastavenie formácie, výchovy a vzdelávania v rámci dnešného kultúrneho a spoločenského kontextu sa hlboko zmenili. Vzrástlo povedomie, že dobrá edukácia sa nemôže uspokojiť s rozvíjaním teoretických vedomostí, ale musí tiež zasiahnuť *zručnosti* muža a ženy, aby im pomáhala rásť vo vyzrievaní v ich *identite* a v ich *schopnostiach vytvárať vzťahy*.

Toto vedomie, ktoré vzniklo a našlo všeobecnú zhodu na všetkých úrovniach v rámci univerzitného alebo odborného vzdelávania, môže napomôcť opätovné naplánovanie každého výchovného programu počnúc štyrmi jednotlivými základmi alebo *piliermi* edukačnej skúsenosti: *vedieť, vedieť konať, vedieť byť, vedieť žiť v spoločnosti*⁶.

Toto je význam a zvláštny cieľ každého z týchto *pilierov* formovania človeka:

- *Vedieť* sa vzťahuje na *vedomosti*, ktoré je potrebné nadobudnúť – vo vzťahu k vyzrievaniu v špecifickej identite. V našom kontexte pôjde o to, aby stálou perspektívou bola identita saleziána spolupracovníka.
- *Vedieť konať* sa vzťahuje na rad *zručností a kompetencií* vyžadovaných na to, aby sa salezián spolupracovník postavil tvárou v tvár rozličným situáciám, v ktorých sa nachádza a žije, a aby prejavil túto špecifickú identitu.
- *Vedieť byť* – pilier, v ktorom sa zbiehajú a z ktorého naberajú význam dva predchádzajúce piliere – sa vzťahuje na *hodnoty*, na *postoje* a na *motivácie*, ktoré na osobnej a hlbokej úrovni určujú existenciu človeka, čiže *identitu* vlastnú pre saleziána spolupracovníka.
- Napokon *vedieť žiť v spoločnosti* sa vzťahuje na rozvoj porozumenia druhých a na ocenenie aspektu vzťahov a *spoločnosti*.

O týchto štyroch pilieroch sa nemá uvažovať ako o štádiách formačnej cesty nasledujúcich po sebe. Naopak – treba ich zladit' do jediného procesu a považovať ich za vzájomne sa dopĺňajúce a spoluprítomné v konkrétnosti každého jedného formačného zásahu. Avšak ich rozlíšenie je veľmi užitočné pre lepšie plánovanie formácie a pre zvláštny cieľ každého jednotlivého zásahu.

Projekt apoštolského života napokon odporúča uvažovať o troch rôznych *úrovních* vo formačnej skúsenosti spolupracovníkov: *človek, kresťan, salezián*. V článku 16 *Pravidiel* čítame: „Saleziáni spolupracovníci vedomí si dôležitosti trvalej formácie:

- rozvíjajú svoje ľudské dary, aby si stále kvalitnejšie plnili svoje rodinné, profesionálne a občianske úlohy;
- vyzrievajú vo svojej viere a v láske, rastú v spojení s Bohom, aby ich život bol viac evanjeliový a saleziánsky;
- venujú čas uvažovaniu a štúdiu, aby sa zdokonalili v poznaní Svätého písma, náuky Cirkvi, v poznaní dona Bosca a saleziánskych dokumentov.“⁷

Ľudská zrelosť, kresťanská svätosť, vedomie vlastného saleziánskeho povolania a jeho uskutočňovanie sú teda tri perspektívy, tri „rozmary“ formácie. S cieľom nanovo naplánovať počiatočnú i trvalú formáciu – ako aj formáciu zodpovedných a formátorov – sa teda bude treba pýtať pre každý z týchto troch rozmerov, čo je dôležité *vedieť*, čo je vhodné *vedieť konať*, kým je treba *vedieť byť* a čo konkrétne znamená *vedieť žiť v spoločnosti*.

⁶ Tento posledný *pilier* bol pridaný ku klasickej trojici (*vedieť, vedieť konať, vedieť byť*) v roku 1996, na odporúčenie jednej komisie UNESCO, ktorej predsedal Jacques Delors, bývalý minister hospodárstva a financií Francúzska, a ktorá bola poverená uvažovať o téme výchovy v meniacom sa svete. Takzvaná *Delorova správa o výchove pre 21. storočie* bola adresovaná vládam a všeobecnejšie všetkým tým, do ktorých kompetencie patrí vytváranie a uskutočňovanie projektov a iniciatív v oblasti formovania človeka.

⁷ PAŽ/P 16.1.

ĽUDSKÝ ROZMER <i>Vedieť</i>	KRESŤANSKÝ ROZMER <i>Vedieť</i>	SALEZIÁNSKY ROZMER <i>Vedieť</i>
ĽUDSKÝ ROZMER <i>Vedieť konať</i>	KRESŤANSKÝ ROZMER <i>Vedieť konať</i>	SALEZIÁNSKY ROZMER <i>Vedieť konať</i>
ĽUDSKÝ ROZMER <i>Vedieť byť</i>	KRESŤANSKÝ ROZMER <i>Vedieť byť</i>	SALEZIÁNSKY ROZMER <i>Vedieť byť</i>
ĽUDSKÝ ROZMER <i>Vedieť žiť v spoločenstve</i>	KRESŤANSKÝ ROZMER <i>Vedieť žiť v spoločenstve</i>	SALEZIÁNSKY ROZMER <i>Vedieť žiť v spoločenstve</i>

V tomto dokumente bude predstavené každé z týchto dvanástich okienok (štyri *piliere* pre každý z troch *rozmerov*), počnúc teoretickým úvodom (*všeobecné princípy*), ale s pozornosťou upriamenou na odporúčenie niektorých *operatívnych usmernení*, ktorých cieľom bude uľahčiť plánovanie jednotlivých formačných zásahov – na všetkých úrovniach.

1.1 ĽUDSKÝ ROZMER

Rozvoj osôb je základnou hodnotou každej ľudskej spoločnosti. Možno ho považovať za *transformáciu*, za *premenu*, za *postupné vyzrievanie*, za proces *personalizácie*, čiže *stávania sa osobnosťou*, *autonómie* a *otvorenosti*, jedným slovom za proces *humanizácie*, čiže *stávania sa väčším človekom* a *začleňovania sa do spoločnosti*.

Osobu vnímame v komplexnosti, v ktorej sú vzájomne pospájané telesný, psychologický a duchovný aspekt, a v ktorej sa berie do úvahy tak ľudské, ako aj vonkajšie prostredie.

O rozvíjajúcom sa mužovi a žene možno uvažovať vychádzajúc z týchto základných predpokladov:

- *Jedinečnosť ľudskej osoby*. Sú skutočnosťami a prvkami, ktoré majú spoločné všetky ľudské bytosti, ale osobnosť a subjektívne prežívanie sú vlastné pre každého zvlášť.

- *Dynamické a vývinové ponímanie osoby*. Toto je kľúčový bod. Osoba je schopná „meniť sa“ celý život. Túžba existovať, podnecovaná dynamizmom rastu, ju neustále nabáda zlepšovať sa, uskutočňovať svoje schopnosti, oslobodiť sa od svojich „blokov“ a snažiť sa o plný život. Psychické zdravie ľudskej bytosti je možné len v pohybe dopredu, prostredníctvom neustálej premeny. Rovnováha a harmónia sa nemôžu považovať za nadobudnuté raz navždy, ale vždy budú predmetom hľadania, ktoré si uvedomuje osobný rozvoj i vývoj prostredia.

- *Rozmer vzťahov a spoločenský rozmer osoby*. Ľudské bytosti zo svojej prirodzenosti nie sú sebestačné – sú stvorené pre vzťah, pre výmenu a pre komunikovanie. Túžia dávať a potrebujú prijímať. Ich *ľudský rozvoj* a ich rast sa uskutočňujú prostredníctvom vzťahov.

- *Túžba milovať a potreba byť milovaný*. Uspokojenie tejto túžby a tejto potreby podmieňuje rozvoj, zafarbujú činy, myšlienky, vzťahy, má podiel na zmysle života človeka a na jeho ľudskom rozvoji. Salezián spolupracovník, ktorý sa stará o svoju formáciu a o formáciu iných, zvlášť mladých, nemôže ignorovať ústredné postavenie citovej oblasti a jej dynamizmu.

- *Otvorenosť pre Transcendenciu*. V najväčšej hĺbke každej ľudskej bytosti sa dá postrehnúť otvorenosť pre transcendentno, čiže pre väčšiu, nekonečnú a zároveň nám dostupnú skutočnosť. Pre saleziánov spolupracovníkov táto skutočnosť má meno Otec, a tvár Ježiša, ktorý dáva dar Ducha Svätého.

1.1.1 VEDIETĚ

Všeobecné princípy

Dôležitosť tohto prvého piliera ľudskej formácie saleziánov spolupracovníkov vychádza predovšetkým z ich začlenená do časných skutočností.

Projekt apoštolského života hovorí: „Saleziáni spolupracovníci sú ‚úzko spätí‘ so spoločnosťou, v ktorej žijú a v ktorej sú povolani byť svetlom, soľou a kvasom“⁸ a „do svojho života zahŕňajú všetko, čo je dobré“⁹.

Dosah týchto niekoľkých slov je enormný a ohromujúci. Vyplýva z nich, že:

– Spoločnosť, v ktorej človek žije a pracuje, je *miestom povolania*. *Apoštolský prísľub* je odpoveďou na volanie, ktorá sa uskutočňuje v každej špecifickej situácii.

– Nič, čo sa týka človeka, nie je kresťanskému životu cudzie.

Najmä saleziáni spolupracovníci laici „uskutočňujú svoj apoštolský záväzok a prežívajú saleziánskeho ducha v bežných situáciách života a práce, s citlivosťou a vlastnosťami charakteristickými pre laika“¹⁰, a preto úspech toho, či sú vo svete *hodnovernými* svedkami evanjelia, nutne závisí aj od pozornosti voči *vedomostiam* o človekovi. Následne spolupracovníci „rozvíjajú svoje ľudske dary, aby si stále kvalitnejšie plnili svoje rodinné, profesionálne a občianske úlohy“¹¹. To saleziánovi spolupracovníkovi laikovi ukazuje presné priority vzhľadom na štúdium a na prehĺbenie svojej ľudskej formácie.

Z toho vyplýva, že „saleziáni spolupracovníci vedomí si dôležitosti trvalej formácie [...] venujú čas uvažovaniu a štúdiu“¹².

Okrem toho sú povolani poznať súčasnú kultúru, aby v nej účinne mohli ohlasovať *dobrú zvesť evanjelia*. Totiž „Združenie odvážne zasahuje [...] na podporu spoločensko-politickej kultúry inšpirovanej evanjeliom a na obranu ľudských a kresťanských hodnôt“¹³. To si vyžaduje nadobudnutie dobrého porozumenia spoločenských a kultúrnych javov svojej doby, dôkladnú informovanosť, poznanie skutočností, ktoré pôsobia na danom území, najmä v oblasti výchovy.

Operatívne usmernenia

Z ľudského uhla pohľadu je dôležité:

- poznať a analyzovať témy a problémy týkajúce sa rodiny a výchovy;
- pripomínať dôležitosť neustáleho aktualizovania poznatkov v oblasti profesijnej etiky, ako aj poznatkov o udalostiach, o faktoch a o situáciách vo svete¹⁴;
- poznať rôzne fázy ľudského rastu pre lepšie vedomie vlastného vyzrievania aj vyzrievania adresátov nášho pôsobenia;
- poznať svet mladých a ich problémy;
- dôkladne študovať témy týkajúce sa kultúry, spoločenskej komunikácie, etiky a ochrany ľudského života;
- poznať témy týkajúce sa sveta práce, sveta vedy, ekonomiky, ekológie, spoločenského spolunažívania, ľudských práv, spravodlivosti, solidarity, mieru;
- poznať výskumy a prieskumy, ktoré umožňujú lepšie chápať potreby v danej oblasti, najmä potreby na geografických alebo na existenčných perifériách;
- vedieť rozoznať charakteristické črty postmodernej spoločnosti;

⁸ PAŽ/Š 16.1.

⁹ *Tamtiež*.

¹⁰ PAŽ/Š 3.2.

¹¹ PAŽ/P 16.1.

¹² PAŽ/P 16.1.

¹³ PAŽ/P 3.2.

¹⁴ Por. PAŽ/Š 16.1.

- dôkladne študovať odpoveď etiky na problémy ako sú: ochrana ľudského života, potrat, eutanázia, genetika;
- analyzovať niektoré témy vo vzťahu k iným etickým a sociálnym témam, ako je: imigrácia, rešpektovanie životného prostredia a globalizácia.

1.1.2 VEDIEŤ KONAŤ

Všeobecné princípy

Poznatky alebo *vedomosti*, ktoré sa získavajú, nie sú cieľom samy pre seba, a ani dôvodom na chválu, ale ich cieľom je *kompetentnosť*, ktorá pomáha saleziánom spolupracovníkom v rozvíjaní *apoštolátu*, v uskutočňovaní *úloh*, ktorá im bola zverená. „Pozorní na znamenia čias sa aktívne zúčastňujú na tvoriteľskom Božom diele, svedčia o Kristovi čestnosťou, pracovitnosťou, dôsledným životom, výchovným poslaním, solídnou a neustále doplňovanou odbornosťou.“¹⁵

Saleziáni spolupracovníci sú teda povolani pestovať a rozvíjať svoje ľudské a pracovné schopnosti, aby svoje profesie uskutočňovali vo svetle etiky, ktorá je v súlade s kresťanskými hodnotami. Je dôležité, najmä v oblasti vlastnej formácie, vyhnúť sa jednak preceňovaniu ako aj podceňovaniu vlastných schopností. Ide o to, aby sme svoju prácu považovali za službu iným a za prostriedok, ako spolupôsobiť pre spoločné dobro.

Niektoré špecifické zručnosti sa v tejto perspektíve javia ako mimoriadne užitočné pre všetkých, aj pre tých, ktorí nepracujú alebo ktorí nevykonávajú nejakú špecifickú profesiu; medzi nimi sa môže zvlášť spomenúť používanie komunikačných prostriedkov a technológií – na úrovni primeranej vlastným schopnostiam a potrebám. Združenie sa totiž „usiluje používať rozličné prostriedky spoločenskej komunikácie a nové technológie, aby spolupracovalo na kultúrnom dialógu, podporovalo rozvoj kritického myslenia, vypracovávalo a šíriло formačné materiály dostupné pre všetkých rozličným spôsobom“¹⁶. To je požiadavka vernosti donovi Boscovi, ktorý sa angažoval v šírení *dobrej tlače*, stále v prvej línii – vzhľadom na svoju dobu. Chuť na bádanie, na tvorivosť, chuť mať ducha iniciatívy sa majú dať do služby dnešnému svetu – keby bolo treba, aj s kritickým duchom a s túžbou dať počuť svoj hlas.

Saleziáni spolupracovníci „sa usilujú šíriť v spoločnosti kresťanskú kultúru a etiku solidarity a prijímania druhých“¹⁷. Tento postoj má zvláštnu dôležitosť vo vzťahu k dynamike príslušnosti k občianskej spoločnosti s cieľom byť protagonistami obnovy. Aktívna účasť na verejnom živote je najbezprostrednejší dôsledok skutočnosti, že sme statočnými občanmi. Budovanie spravodlivého sociálneho usporiadania, prostredníctvom ktorého každý dostane to, čo mu patrí, je základnou úlohou, ktorú nanovo musí riešiť každá generácia.

Operatívne usmernenia

Je potrebné:

- rozvíjať vlastné ľudské a pracovné dary a schopnosti, a stále lepšie sa kvalifikovať z profesionálneho hľadiska;
- uplatňovať a rozvíjať všetky zručnosti, ktoré môžu urobiť účinnejšou vlastnú apoštolickú skúsenosť a sociálne angažovanie sa;
- nadobúdať rozličné zručnosti v používaní komunikačných prostriedkov a technológií – na úrovni primeranej vlastným schopnostiam a potrebám;
- naučiť sa pracovať projektovým spôsobom s cieľom vytvoriť vlastný životný program i realitu svojho strediska a Združenia, a tak robiť výraznejšou a účinnejšou aj svoju

¹⁵ PAŽ/P 2.1.

¹⁶ PAŽ/P 16.4.

¹⁷ PAŽ/Š 16.2.

- apoštolskú činnosť;
- plánovať postupy a skupinové dynamiky, ktoré povedú ku vzájomnej úcte, ku schopnosti objavovať dary a čnosti svojich spoločníkov na ceste;
- rozvíjať a uvádzať do praxe prostriedky a techniku, ktoré pomáhajú vo vzťahoch s ľuďmi.

1.1.3 VEDIEŤ BYŤ

Všeobecné princípy

Rast osoby je predovšetkým rozvíjaním jej bytosti v jej rôznych rozmeroch: identity, hodnôt, motivácií, postojov, správania, vzťahov s inými a s Bohom. Pravá formácia osobnosti si vyžaduje primeraný rast bytia, identity. Iné úlohy a iné piliere formácie sú dôležité v tej miere, v akej slúžia na uskutočňovanie tejto identity.

Úloha bytia v raste je predovšetkým úlohou, ktorú by sme mohli definovať ako *motor*; je to rozhodnutie napredovať, ktoré vychádza z najhlbšieho vnútra človeka a nabáda „byť viac“, nabáda na vyzrievanie osoby. Niektoré hlboké motivácie poháňajú toto rozhodnutie uplatniť sa, prekonávať limity, ktoré určili iní alebo my sami.

Bytie má aj usmerňujúcu úlohu – v tom zmysle, že vtlačá smer, „dráhu“ tak, aby bola s ním v súlade a aby napomáhala jeho realizáciu, pričom vydáva intuície alebo občas aj príkazy na skutky, ktoré treba urobiť. Rozhodnutia a skutky, ktoré sledujú túto líniu, napomáhajú harmonický rast osoby.

Salezián spolupracovník tak môže *vedome* dosiahnuť dynamické a dôveryhodné poznanie seba samého a zároveň konštruktívne prijatie iných.

Posledným cieľom tohto piliera formácie je *ľudská zrelosť* vo všetkých jej rozmeroch (v: intelektuálnom, psychickom, citovom, sociálnom, mravnom, rozmere vzťahov, duchovnom...).

Základným postojom, ktorým sa má vyznačovať ľudská zrelosť saleziána spolupracovníka, je *pohotovosť na zmenu*; možno o nej hovoriť vo dvoch základných oblastiach, v oblasti *sebaformácie* a v oblasti ochoty zlepšovať sa. Salezián spolupracovník musí byť ochotný zlepšovať svoju povahu, pričom si je vedomý svojich obmedzení a zároveň si dáva postupné a možné ciele rastu. Povaha totiž nie je niečo nezmeniteľné. Môže sa zlepšiť tak, že človek si uvedomí svoje nedostatky, trpezlivým cvičením ich bude prekonávať a nechá sa viesť dobrými motiváciami.

Operatívne usmernenia

Je nevyhnutné:

- otvárať sa pre tie najvyššie hodnoty ako sú: úcta k spravodlivosti, úprimnosť, добрota, pevnosť ducha, oddanosť, dôslednosť;
- rozvíjať niektoré základné postoje, ktoré vyjadrujú ústredné postavenie osoby, jej rozhodnutí, jej základného nasmerovania;
- oceňovať všetky možnosti rozvíjať schopnosť poznávať seba samých a overovať autenticnosť vlastných motivácií;
- povzbudzovať a pestovať veľkodušnosť a ochotu darovať seba samého, ochotu prekročiť svoje hranice, ako schopnosť dať do stredu svojho konania a svojej „slnečnej sústavy“ potreby iných;
- vychovávať iných i seba k zmyslu pre otcovstvo/materstvo, aj duchovné;
- vyzrievať v citovej rovnováhe, v odvahe a v schopnosti robiť trvalé a stabilné rozhodnutia;
- rásť v zmysle pre občiansku spoločnosť s cieľom významnejšej viditeľnosti, ktorá sa rozvíja vo svetle sociálnej náuky Cirkvi;
- vedieť byť pohotový na zmenu, schopný konfrontovať sa s novými situáciami, ktoré predkladá spoločnosť a Cirkev;
- postupne na seba prevziať schopnosť vlastnej formácie a starostlivosti o seba.

1.1.4 VEDIEŤ ŽIŤ V SPOLOČENSTVE

Všeobecné princípy

Keďže odpoveď na povolanie byť saleziánom spolupracovníkom so sebou prináša aktívnu príslušnosť k spoločenstvu Cirkvi, ku Združeniu, a pre laikov aj k občianskym štruktúram a spoločenstvám, v ktorých žijú, je podstatné rásť v niektorých aspektoch, ktoré sa týkajú schopnosti žiť a pracovať spoločne s inými.

Schopnosť mať dobré vzťahy totiž nie je iba ovocím temperamentu jednotlivca, viac či menej družného, ale možno ju rozvíjať a zväčšovať neustálym úsilím o otvorenosť a o prekonávanie vnútorných obmedzení. Spolupracovník sa musí postupne stávať schopným sympatizovať s inými, rozvíjať postoj nasmerovaný na vytváranie priaznivej citovej atmosféry, charakterizovanej ľudským teplom.

Saleziáni spolupracovníci *prežívajú a dosvedčujú* „pevnú vôľu byť tvorcom pokoja vo svete zmietanom násilím a triednou nenávisťou“¹⁸, a preto „sú šíriteľmi pokoja a prostredníctvom dialógu sa usilujú o vzájomné porozumenie a súlad“¹⁹. To zaväzuje kráčať po ceste, ktorá vedie od schopnosti *riešiť konflikty*, ku konfrontovaniu, k spolupráci, ku vzájomnej úcte, ku sklonu pracovať spoločne, až k *priateľstvu*.

Zvlášť čo sa týka schopnosti pracovať spoločne, salezián spolupracovník vyzrieva v presvedčení, že táto schopnosť je podstatná pre rozvíjanie poslania.

Operatívne usmernenia

Je podstatné:

- rásť vo svornosti a v tendencii autenticky prežívať lásku;
- rozvíjať zmysel a hlboký význam priateľstva;
- rásť v schopnosti vytvárať a udržiavať vzťahy, a pritom si uvedomovať svoju prípadnú uzavretosť a svoje egocentrické postoje;
- prijímať a vážiť si názory druhých, vyzrievať v postojoch otvorenosti, dôvery a vzájomnej úcty, a rásť v schopnosti riešiť konflikty i v schopnosti konštruktívneho konfrontovania;
- vedieť prežívať radosť zo spoločnej práce;
- identifikovať dynamické postupy vhodné na zlepšovanie charakteru, mať na zreteli svoje chyby a pritom si dávať ciele postupného a možného rastu;
- rozvíjať aktívnu účasť na živote občianskej spoločnosti, do ktorej patríme.

1.2 KREŠŤANSKÝ ROZMER

Saleziáni spolupracovníci v Kristovi nachádzajú základ, cestu a cieľ svojej existencie, svojho povolania a – v dynamike povolania – svojho apoštolského poslania v Cirkvi.

„Nasledujú Ježiša Krista, dokonalého človeka, ktorého poslal Otec slúžiť ľuďom vo svete“²⁰, a preto „sa usilujú uskutočňovať evanjeliový ideál lásky k Bohu a k blížnemu v každodenných podmienkach života“²¹, zodpovedne kráčajúc po ceste, ktorá vedie k svätosti²². Takže na to, aby mohli urobiť autentickými mnohoraké črty svojej bohatej kresťanskej identity a splniť záväzky svojho apoštolského poslania, nutne sa potrebujú pripodobňovať Kristovi, pričom „sú presvedčení, že bez spojenia s Ježišom Kristom nemôžu urobiť nič“²³.

¹⁸ PAŽ/Š 7.

¹⁹ PAŽ/Š 18.

²⁰ PAŽ/Š 8.1.

²¹ *Tamtiež*.

²² Por. PAŽ/Š 41.

²³ PAŽ/Š 19.1. Por. Jn 15, 5; *Apostolicam actuositatem*, 4.

V srdci saleziána spolupracovníka znie silná Pavlova výzva vyzliecť si starého človeka a obliecť si človeka nového. Totiž „ktorých predpoznal, tých aj predurčil, že sa stanú podobnými obrazu jeho Syna“²⁴. Vďaka svojmu *prísľubu* salezián spolupracovník je začlenený do Katolíckej cirkvi ako pokrstený kresťan, ktorý sa usiluje byť „verným Kristovým učeníkom“ a tiež „pracovať v [jeho] kráľovstve, najmä na povznesení a spáse mladých“²⁵. Totiž v Kristovi sa zakoreňuje jeho život²⁶, a iba v ňom môže spoznať Božiu tvár – uskutočňovaním jeho učenia a prijatím jeho Ducha.

Na to, aby salezián spolupracovník uskutočňoval svoje povolanie, cíti potrebu byť svedkom blahoslavenstiev, žiť zakorenený v Kristovi, vedomý si tej skutočnosti, že „všetci pokrstení sú povolaní k dokonalej láske“²⁷. Práve preto uznáva, že je povolaný prežívať a dosvedčovať „život podľa Ducha ako prameň radosti, pokoja a odpustenia“²⁸, ako aj „slobodu v poslušnosti Božiemu plánu“²⁹.

Prostredníctvom napĺňania svojho *prísľubu* sa usiluje prežívať svoj krst – tým, že pracuje „v [Božom] kráľovstve, najmä na povznesení a spáse mladých“³⁰.

1.2.1 VEDIEŤ

Všeobecné princípy

Nevyhnutnou úlohou formácie je pomáhať saleziánovi spolupracovníkovi nadobudnúť pevné kresťanské *zmýšľanie*, aby žil ako Kristov učeník. Podľa zámeru dona Bosca a saleziánskej tradície sú všetci povolaní *poznať* Božie zjavenie a *žiť* ako dobrí kresťania a statoční občania³¹.

Apoštol Pavol hovorí kresťanom v Korinte: „Rozhodol som sa, že nechcem medzi vami vedieť nič iné, iba Ježiša Krista, a to ukrižovaného. [...] Moja reč a moje ohlasovanie nespočívali v presvedčivých a múdrych slovách, ale v prejavocho Ducha a moci“³².

Práve to je pravý kľúč ku kresťanskej múdrosti.

Operatívne usmernenia

Je dôležité:

- vedieť uznať, že kresťanská identita je základnou črtou nášho povolania;
- poznať Kristove črty a city i vlastné podmienky jeho *nasledovania*;
- poznať príbehy a učenie Biblie prostredníctvom jej múdreho čítania;
- vyzrievať v základných teologických vedomostiach, primeraných intelektovým schopnostiam každého, so zvláštnou pozornosťou zameranou na:
 - náuku pápeža a Učiteľského úradu Cirkvi³³,
 - Katechizmus Katolíckej cirkvi,
 - dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu,
 - sociálnu náuku Cirkvi,
 - to, čo sa hovorí v súvislosti s doktrínálnou formáciou duchovnej a apoštolskej povahy, najmä pokiaľ ide o sviatosť;

²⁴ Rim 8, 29. Por. 2 Kor 3, 18; Kol 3, 5 – 10.

²⁵ PAŽ/Š 32,2.

²⁶ Por. PAŽ/P 7,2.

²⁷ PAŽ/Š 7.

²⁸ *Tamtiež*.

²⁹ *Tamtiež*.

³⁰ PAŽ/Š 32,2.

³¹ Por. PAŽ/Š 17.

³² I Kor 2, 2.4.

³³ Por. PAŽ/P 15.2.

- poznať hodnoty, ktoré tvoria základ kresťanskej antropológie a vyzrievať v nich;
- poznať cestu Cirkvi v súvislosti s ekumenickým a s medzináboženským dialógom.

1.2.2 VEDIEŤ KONAŤ

Všeobecné princípy

Človek bol utvorený na podobu Boha Stvoriteľa³⁴ a vykúpený Ježišom Kristom³⁵. To so sebou prináša – z kresťanského hľadiska – dvojitú zodpovednosť:

– zodpovednosť *budovať seba samých*, napredujúc s radosťou, v sile krstnej milosti, vychádzajúc z toho, čím už sme v Kristovi –, aby sme rástli smerom k tomu, čím sa v ňom ešte môžeme stať v plnosti³⁶;

– zodpovednosť *premieňať sa na soľ zeme a na svetlo sveta*, ktoré svieti pred ľuďmi a prináša ovocie života³⁷.

Kresťan je totiž živou a dynamickou osobou, podnecovanou výzvou Učiteľa: „Nie vy ste si vyvolili mňa, ale ja som si vyvolil vás a ustanovil som vás, aby ste išli a prinášali ovocie a aby vaše ovocie zostalo“³⁸. Takisto Kristov príkaz, „aby ste sa aj vy vzájomne milovali, ako som ja miloval vás“³⁹, vzbudzuje v učeníkovi tvorivé napätie a „nepokoj“, ktorý v ňom spôsobuje potrebu nepretržitej odpovede.

K formačnému úsiliu úplne patrí naučiť sa odpovedať na prijaté dary – s primeranými motiváciami a pohotovo, s cieľom vedieť, čím je naše povolanie, ktoré je darom Ducha Svätého⁴⁰, a ako ho prijať a prežívať.

Vychádza nám v ústrety aj *Projekt apoštolského života*, v ktorom saleziáni spolupracovníci objavujú, že odpoveď povolania zahŕňa prijatie „špecifického spôsobu prežívania evanjelia“ a účasť „na poslaní Cirkvi [...]. Cítia sa byť povolaní aktívne prežívať každodenný život viery, charakterizovaný dvoma postojmi:

– vnímať Boha ako Otca a Lásku, ktorá zachraňuje; v Ježišovi Kristovi stretávať jednorodného Syna, dokonalého Otcovho apoštola; žiť v hlbokéj dôvere s Duchom Svätým, animátorom Božieho ľudu vo svete;

– žiť vo vedomí svojho povolania a konkrétneho poslania, prispievať k záchrane mládeže, zapájať sa do poslania dona Bosca k mládeži a ľudovým vrstvám“⁴¹.

Tak salezián spolupracovník sa stáva verným učeníkom Krista – v tej miere, v akej kráča po ceste k osobnej svätosti, pričom sa pripája k tým, ktorí – ako on – boli povolaní dosiahnuť ten istý cieľ.

Operatívne usmernenia

Je potrebné:

- objaviť a rozvíjať svoje talenty, s cieľom dávať ich do služby druhým;
- dávať do súladu vieru a život, vedomosti a konanie, s cieľom prežívať vtelenú vieru;
- usmerňovať svoj duchovný život prostredníctvom Božieho slova, sviatostného života, liturgie, osobnej i spoločnej modlitby⁴²;

³⁴ Por. Gn 1, 26.

³⁵ Por. Gal 3, 13; Rim 8, 2 – 3; 2 Kor 5, 21.

³⁶ Por. Mt 5, 48.

³⁷ Por. Mt 5, 13 – 16.

³⁸ Jn 15, 16.

³⁹ Jn 15, 17.

⁴⁰ Por. PAŽ/Š 2.1.

⁴¹ PAŽ/Š 2.

⁴² Por. PAŽ/P 16.1 – 2; PAŽ/Š 13; 19.

- nadobudnúť životný štýl zhodný s duchom blahoslavenstiev⁴³;
- konať ako apoštoli zaničení za Krista a budovatelia jeho Kráľovstva⁴⁴;
- osobne spolupracovať na usmerňovaní kultúry v súlade s hodnotami kresťanského humanizmu⁴⁵;
- konkrétnym a živým spôsobom uvádzať do praxe skúsenosť rozlišovania ako umenie vedieť spoznávať Božiu vôľu;
- praktizovať duchovné sprevádzanie bratov a sestier, ktorí potrebujú pomoc a radu⁴⁶;
- kráčať cestou výchovy k modlitbe a k metóde *Lectio divina*⁴⁷;
- konať ako verní svedkovia Krista a živé údy Cirkvi⁴⁸;
- animovať časné skutočnosti evanjeliovým duchom služby.

1.2.3 VEDIEŤ BYŤ

Všeobecné princípy

Základným cieľom každého kresťanského života je svätosť. Toto povolanie, ako pripomenul koncil, je adresované každému veriacemu. V *Lumen gentium* čítame: „Všetci veriaci v Krista sú teda pozvaní, ba povinní usilovať sa o svätosť a dokonalosť vo vlastnom stave“⁴⁹.

Vo svetle tohto povedomia je možné pochopiť a oceniť posledný článok *Projektu apoštolského života* a vzácne dedičstvo, ktoré sme dostali od dona Bosca: „Saleziáni spolupracovníci a saleziánky spolupracovníčky si volia evanjelióvu cestu načrtnutú v tomto *Projekte apoštolského života*. Zodpovedne sa usilujú kráčať po tejto ceste, ktorá vedie k svätosti: Združenie spolupracovníkov bolo založené preto, aby prebralo z malátnosti mnohých kresťanov, ktorí v nej pohodlne zotrávajú, a širilo energiu lásky“⁵⁰.

Každé povolanie zahŕňa výzvu *byť* a až potom *konať*. To je dôvod, prečo don Bosco, keď písal Pravidlá z roku 1876, tvrdil: „Základným cieľom saleziánskych spolupracovníkov je konať dobro sebe samým vďaka spôsobu života, nakoľko je to možné, podobnému životu spoločnému.“ Takže odpoveď na povolanie podstatne spočíva v starostlivosti o svoj duchovný život, aby sme mohli byť dobrým darom pre všetkých, ku ktorým nás Otec posiela, v súlade s plánom, ktorý má s každým z tých, ktorých povolal, aby boli *synmi v Synovi a spoludedičmi s Kristom*⁵¹.

Tento evanjelióvy horizont vtlača formácii charakter skutočného *pripodobnenia sa Kristovi*, a jasne ukazuje, že jej dôvodom a zmyslom je neustály a plodný proces, ktorý pomáha saleziánovi spolupracovníkovi, aby sa stával živým obrazom Boha ako verný odraz jeho Syna.

To Kristus umožňuje každému pochopiť – v horizonte života darovaného z lásky –, že byť kresťanom vôbec nie je statickou skutočnosťou, ale dynamickou, v neustálom sebauskutočňovaní. Napokon vyhlási: „Budte dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec“⁵². Tento príkaz vtlača do veriaceho bezhraničný dynamizmus rastu, ktorý poznačuje rytmus existencie v neustálom vývoji, charakteristickým pre učeníka, ktorý môže s Pavlom povedať: „Už nežijem ja, ale vo mne žije Kristus“⁵³.

Cieľom formácie v rámci Združenia teda je pomáhať spolupracovníkom, aby sa stali:

⁴³ Por. PAŽ/Š 7.

⁴⁴ Por. PAŽ/Š 32.2.

⁴⁵ Por. PAŽ/Š 15; 16.

⁴⁶ Por. PAŽ/Š 16; 14.3; 15.2; PAŽ/P 12.4.

⁴⁷ Por. PAŽ/P 12.1.

⁴⁸ Por. PAŽ/Š 32.2.

⁴⁹ *Lumen gentium*, 42.

⁵⁰ PAŽ/Š 41; por. MB XVIII, 161.

⁵¹ Por. *Rim* 8, 17.

⁵² *Mt* 5, 48.

⁵³ *Gal* 2, 20.

- mužmi a ženami, ktorí sú si vedomí, že sú povolání na svätosť⁵⁴;
- presvedčenými svedkami Krista;
- živými údmi Cirkvi;
- laikmi, schopnými kresťansky animovať skutočnosti sveta;
- apoštolmi zapálenými pre Božie kráľovstvo.

Ďalej, spiritualita dona Bosca je zo svojej podstaty *mariánska*. Mária je „poludňajšie slnko“, ktoré neustále osvecuje osobný a apoštolský život zakladateľa. Saleziáni spolupracovníci podľa príkladu dona Bosca pestujú synovskú lásku k Márii Pomocnici, Matke Cirkvi a ľudstva⁵⁵.

Operatívne usmernenia

Vo svetle článku 7 *Štatútu Projektu apoštolského života* je podstatné:

- zvnútorňovať požiadavky života podľa Ducha, prameňa radosti, pokoja a odpustenia, aby sme ich prijali ako životný štýl;
- prežívať slobodu v poslušnosti Božiemu plánu, a učiť sa vážiť si hodnotu a autonómiu svetských vecí;
- vyzrievať v duchu pokory a služby; postupne prijímať rozhodnejší postoj pri striedom spravovaní vlastného majetku a považovať ho aj za vhodnú príležitosť a za zdroj vzhľadom na spoločné dobro;
- prežívať sexualitu v súlade s Božím plánom a s usmerneniami Cirkvi, a vtlačať jej charakter ohľaduplnosti a plného, radostného a na lásku zameraného života – v manželstve alebo v celibáte;
- rásť v súcite ako v schopnosti otvárať srdce pre všetky druhy materiálnej a mravnej biedy, a osvojovať si „starostlivosť“ Boha o jeho ľud;
- oceňovať spravodlivosť a zákonnosť ako základný prvok nášho kresťanského svedectva, uznávať a podporovať práva všetkých, najmä tých najslabších;
- na všetkých úrovniach byť skutočnými tvorcami pokoja v tej časti Kráľovstva, ktoré Boh zveruje každému mužovi a každej žene;
- byť si vedomí, že len vo svetle viery Cirkvi sa dá pochopiť kresťanská identita, vlastná pre saleziána spolupracovníka, a mystika jeho povolania na svätosť.

1.2.4 VEDIEŤ ŽIŤ V SPOLOČENSTVE

Všeobecné princípy

Vedieť žiť v *spoločenstve* je z pohľadu kresťanskej perspektívy požiadavka, ktorá pochádza zo samotnej skutočnosti, že sme kresťanmi. Vzťahy sú osvetľované niektorými základnými princípmi:

– každý pokrstený vo svojej hlbokkej podstate nosí *stopu* Krista, ktorý chcel včleniť svojich učeníkov do svojho tajomného tela, ktorého on je Hlavou a prameňom života⁵⁶. „Naša cesta je v Cirkvi [...]. Kresťan nie je pokrstená osoba, ktorá prijíma krst a potom ide ďalej svojou cestou [...]. Prvým ovocím krstu je, že sa rozhodneš patriť do Cirkvi, k Božiemu ľudu“⁵⁷. Ježiš učil pozdvihovať našu modlitbu k Bohu, Otcovi všetkých, nielen v jednotnom čísle, ale aj ako členovia ľudskej rodiny: *Otče náš...*;

– to, že sme sa stali *Kristovými spoludedičmi*⁵⁸, v sebe zahŕňa možnosť spoločne prežívať

⁵⁴ Por. PAŽ/Š 17. 41.

⁵⁵ Por. PAŽ/Š 20.1; *Charta identity saleziánskej rodiny*, 11.37.

⁵⁶ Por. *Sk* 9, 1 – 5; *Rim* 8, 17; 12, 3 – 21; *I Kor* 12, 13; 10, 14 – 17; *Kol* 1, 15 – 18; *Ef* 1, 22 – 23; 5, 22 – 30.

⁵⁷ PÁPEŽ FRANTIŠEK, *Homília* zo dňa 30.01.2014.

⁵⁸ *Rim* 8, 16 – 17.

a sláviť tú istú vieru a tú istú nádej, aby sme vytvárali jedno srdce a jednu dušu⁵⁹;

– to, že sme údmi Kristovho tela, zahŕňa aj príslušnosť k Cirkvi a účasť na jej evanjelizačnom poslaní, ako to vyhlasuje Ježiš vo svojej *kňazskej modlitbe*: „Aby všetci boli jedno, ako ty, Otče vo mne a ja v tebe, aby aj oni boli v nás, aby svet uveril, že si ma ty poslal“⁶⁰.

Práve toto je najväčším prejavom otvorenosti jedných voči druhým, a teda schopnosti *vedieť žiť v spoločnosti*: ponorenie sa do dôverného života Boha-Trojice.

Operatívne usmernenia

Je podstatné:

- prežívať dôverný vzťah s Bohom Otcom, so Synom a s Duchom Svätým a prežívať ho spolu s inými – životom v spoločnosti;
- nadobudnúť *zmysel pre Cirkev* a schopnosť *cítiť s Cirkvou*, zbavení „absurdného rozporu byť kresťanmi bez Cirkvi“⁶¹;
- byť citlivými na novú evanjelizáciu, hlavne v mládežníckom a v ľudovom poslaní, kde sú potrebné stále nové odpovede a formy ohlasovania;
- prejavovať svoju starosť o podporu a o obranu hodnoty „rodiny ako základnej bunky spoločnosti i Cirkvi“⁶², a usilovať sa „budovať ju ako *domácu cirkev*“⁶³;
- podporovať *dialóg* s inými katolíckymi spoločnosťami, združeniami a hnutiami, a aj ekumenický a medzináboženský dialóg⁶⁴;
- rozvíjať postoje otvorenosti, odpustenia a prijatia⁶⁵. Kristus totiž od svojich vyžaduje, aby sa naučili milovať všetkých, dokonca aj nepriateľov⁶⁶;
- praktizovať solidaritu, dobrovoľnícku službu, a byť pripravení „v spoločnosti saleziánskej rodiny spolupracovať na apoštolských iniciatívach miestnej cirkvi“⁶⁷.

1.3 SALEZIÁNSKY ROZMER

Úvod Projektu apoštolského života hovorí: „Kresťanom sa ponúkajú rozličné cesty, ako prežívať vieru, ktorú prijali krstom. Niektorí z podnetu Ducha Svätého, priťahovaní postavou dona Bosca, uskutočňujú ideál pracovať spolu s ním, pričom prežívajú v laických alebo klerických podmienkach tú istú charizmu ako Spoločnosť svätého Františka Saleského.“ Toto špecifické povolanie predstavuje osobitnú tvár, originálnu identitu, s ktorou saleziáni spolupracovníci prežívajú svoju ľudskú a kresťanskú skúsenosť.

Don Bosco nenapísal skutočný traktát vo vlastnom zmysle slova o duchovnom živote alebo o svojom pedagogickom systéme. Preventívny systém a spiritualita zakladateľa sa osvojovali prostredníctvom spoločne prežívaného života a tradície, ktorú odovzdávali jeho prví žiaci, predovšetkým príkladom a svedectvom. Ale dnes už nejstuuje prvá generácia jeho synov. A preto, aby sme sa mohli formovať ako praví saleziáni, stáva sa potrebným predovšetkým seriózne a usporiadané štúdium života dona Bosca, jeho spisov, prameňov jeho spirituality, dejín založenia a života svätých saleziánskej rodiny.

Avšak, ako tvrdil don Chávez, „nestačí totiž poznať jednotlivé aspekty života dona Bosca, jeho činnosť a výchovnú metódu. Základom všetkého, ako prameň plodnosti jeho pôsobenia a jeho

⁵⁹ Por. Sk 4, 32.

⁶⁰ Jn 17, 21.

⁶¹ PÁPEŽ FRANTIŠEK, *Homília* zo dňa 30.01.2014.

⁶² PAŽ/Š 8.3.

⁶³ *Tamtiež*.

⁶⁴ Por. PAŽ/Š 11; PAŽ/P 3.4.

⁶⁵ Por. PAŽ/Š 7; 16.2; 18; 19.2.

⁶⁶ Por. Mt 5, 43 – 45.

⁶⁷ PAŽ/Š 32.2.

aktuálnosti, je niečo, čo uniká aj nám, jeho synom a dcéram: je to jeho hlboký vnútorný život, mohli by sme povedať, jeho ‚famiálny vzťah‘ s Bohom“⁶⁸.

Saleziáni spolupracovníci v úsilí objaviť toto „najhlbšie tajomstvo a konečný dôvod jeho prekvapujúcej aktuálnosti“⁶⁹ sú zároveň povolani konkrétne uskutočňovať úlohu byť saleziánmi. Každodenne nanovo objavujú dar „žiť vo vedomí svojho povolania a konkrétneho poslania, prispievať k záchrane mládeže, zapájať sa do poslania dona Bosca k mládeži a ľudovým vrstvám“⁷⁰.

1.3.1 VEDIEŤ

Všeobecné princípy

Posvätná kongregácia pre rehoľníkov a pre sekulárne inštitúty spolu s Posvätnou kongregáciou pre biskupov v *Kritériách upravujúcich vzťahy medzi biskupmi a rehoľníkmi v Cirkvi* vyzýva každého člena rozličných rehoľných inštitútov, kongregácií a spoločností apoštolského života nanovo objaviť a vyzdvihnúť vlastné počiatky. Tieto Kongregácie zdôrazňujú nutnosť pozorného študovania *charizmy* zakladateľov: „Samotná ‚charizma zakladateľov‘⁷¹ sa ukazuje ako skúsenosť Ducha odovzdaná vlastným žiakom, aby ju preživali, uchovávali, prehlbovali a neustále rozvíjali v súlade s Kristovým telom, ktoré ustavične rastie [...]. Táto prirodzená povaha potom zahŕňa aj zvláštny štýl posväcovania a apoštolátu, ktorý vytvára určitú svoju tradíciu – takým spôsobom, že z nej možno vhodne zachytiť objektívne prvky.“⁷²

V liste *Pripravy na dvojsté výročie narodenia dona Bosca*, zo dňa 31. januára 2011, don Pascual Chávez, vtedajší hlavný predstavený, potvrdil: „Je teda nutné čerpať z prameňov a štúdií o donovi Boscovi, a tak prehĺbiť predovšetkým jeho osobnosť. Poznávanie dona Bosca je podmienkou pre odovzdávanie, komunikovanie charizmy a ponúkание jej aktuálnosti. Bez poznávania sa nemôže zrodiť láska, napodobňovanie a vzývanie; iba láska nás potom núti poznávať. Ide teda o poznanie, ktoré sa rodí z lásky a vedie k láske: citovej láske.“⁷³ A ďalej dodáva: „Je naliehavé spoznávať a prežívať spiritualitu dona Bosca.“⁷⁴

Neskôr hlavný predstavený don Ángel Fernández Artime vo svojom prvom komentári *Strenny* – z roku dvojstého výročia narodenia dona Bosca – naďalej nabádal celú saleziánsku rodinu „znovu stretnúť a znova objaviť v celej svojej plnosti ducha dona Bosca, ktorý tak dnes, ako aj včera, musí mať celú svoju charizmatickú silu a aktuálnosť“⁷⁵.

Projekt apoštolského života, s cieľom zabezpečiť toto poznanie dona Bosca medzi saleziánmi spolupracovníkmi, nabáda: „Združenie podporuje štruktúrované a pružné formačné procesy, spoločné alebo individuálne, a tak sprevádza proces rozlišovania a rozhodovania aspiranta. Formačné procesy zahŕňajú štúdium a rozbor niektorých formačných tém.“⁷⁶ Podobne sa hovorí v súvislosti s trvalou formáciou: „Saleziáni spolupracovníci vedomí si dôležitosti trvalej formácie [...] venujú čas uvažovaniu a štúdiu, aby sa zdokonalili v poznaní Svätého písma, náuky Cirkvi, v poznaní dona Bosca a saleziánskych dokumentov.“⁷⁷

Ako sme už zdôraznili, toto poznanie v saleziánskej tradícii si vyžaduje, aby bolo nielen

⁶⁸ P. CHÁVEZ, *Čerpajme z duchovnej skúsenosti dona Bosca, aby sme napredovali vo svätosti podľa nášho špecifického povolania*, Rím 2014, in ACG 417, 4.

⁶⁹ *Tamtiež*.

⁷⁰ PAŽ/Š 2.2b.

⁷¹ Por. *Evangelica testificatio*, 11.

⁷² *Mutuae relationes*, 11.

⁷³ P. CHÁVEZ, *Priprava na dvojsté výročie narodenia dona Bosca*, in ACG 394, 11.

⁷⁴ *Tamtiež*.

⁷⁵ A. FERNÁNDEZ ARTIME, *Ako don Bosco, s mladými, pre mladých*, in ACG 420, 3.

⁷⁶ PAŽ/P 15.2.

⁷⁷ PAŽ/P 16.1.

teoretické, ale aj *konkrétne* a operatívne. Je prirodzene zamerané na činnosť a saleziána spolupracovníka upevňuje vo vedomí povolania, ktoré dostal. Don Ángel napísal: „Ak dospejeme do stavu, že budeme cítiť v našich útrobach, v najhlbšom vnútri každého a každej z nás tento oheň, túto výchovnú vášeň, ktorá viedla dona Bosca k tomu, že sa osobne stretol s mladým človekom, dôveroval mu a v dôvere, že v každom je vždy nejaké semienko dobra a Kráľovstva, aby mu/jej pomohol vydať zo seba to najlepšie a priblížil ho/ju k stretnutiu s Pánom Ježišom, vtedy budeme nepochybné realizovať najkrajšiu časť tejto našej saleziánskej charizmy.“⁷⁸

Operatívne usmernenia

Je dôležité:

- postupne a *afektívnym* spôsobom spoznávať dejiny, pedagogiku a spiritualitu zakladateľa, čo vyzrieva aj prostredníctvom živého kontaktu s početnými publikovanými dielami od dona Bosca;
- spoznávať črty charakteristické pre saleziánsku identitu, zvlášť Boha ako prozreteľného Otca a Máriu ako Pomocnicu a Matku;
- čítať a meditovať *Projekt apoštolského života* a jeho oficiálny komentár;
- spoznávať *Chartu identity saleziánskej rodiny*, ktorá pomáha vyzrievať zmyslu pre príslušnosť k rodine dona Bosca;
- poznávať dejiny počiatkov a vývoja Združenia a niektoré ďalšie dokumenty ako napríklad *Animovať ekonomickú solidaritu* (AES) alebo zápisnice provinciálnych, regionálnych alebo svetových kongresov;
- osvojovať si život a duchovnú skúsenosť svätých, blahoslavených a ctihodných saleziánskej rodiny, zvlášť niektorých príkladných spolupracovníkov a tých, ktorých si mimoriadne ctíli na Valdoccu a v Mornese;
- porozumieť a oceňovať ročný komentár *Strenny*, ktorý spravidla vyznačuje ročný formačný plán cesty. Veľký význam majú aj ďalšie dokumenty učiteľského úradu hlavného predstaveného.

1.3.2 VEDIEŤ KONAŤ

Všeobecné princípy

Podstatnou časťou formačného procesu je *praktické* a apoštolské *úsilie*, ktoré predstavuje aj „miesto“ rozlišovania a preverovania saleziánskeho povolania. Don Bosco „sa podujal na imponujúcu činnosť slovami, spismi, združeniami alebo družinami, dielami, zakladaním diel, výchovnými dielami, cestami, stretaniami s občianskymi a s cirkevnými osobnosťami, i so samotným pápežom. Predovšetkým [mladým] prejavoval starostlivú pozornosť, s ktorou sa na nich obracal, aby mladí v jeho otcovskej láske mohli vybadat' znak vyššej lásky“⁷⁹.

Projekt apoštolského života potvrdzuje: „Don Bosco bol praktický a podnikavý človek, neúnavný a tvorivý pracovník, animovaný nepretržitým a hlbokým vnútorným životom. Saleziáni spolupracovníci, verní jeho duchu, vnímajúci realitu, majú zmysel pre konkrétnosť. Rozlišujú znamenia čias a v duchu iniciatívy sa usilujú primerane odpovedať na potreby mladých v danej oblasti a v občianskej spoločnosti. Sú ochotní neustále preverovať a prispôbovať svoju činnosť.“⁸⁰

A hlavný predstavený ešte píše: „Táto jeho prednostná láska k mladým, ku každému mladému človekovi ho viedla k tomu, aby urobil všetko, čo sa dalo, aby prelomil ‚každú šablónu‘, každý

⁷⁸ A. FERNÁNDEZ ARTIME, *Ako don Bosco...*, 3.1.

⁷⁹ Por. *Iuvenum patris*, 4.

⁸⁰ PAŽ/P 11.1.

stereotyp, len aby sa k nim dostal [...], aby vložil celé svoje bytie do hľadania ich dobra, rastu, rozvoja, ľudského blahobytu a večnej spásy. Toto bolo životným horizontom nášho otca: byť celkom pre nich, až do posledného dychu.“⁸¹ „Východiskovým bodom, ako *urobiť saleziánsku charizmu mäsom a krvou (vtelenie)*, je byť s mladými, byť s nimi a medzi nimi, stretávať ich v ich každodennom živote, poznávať ich svet, milovať ich svet, animovať ich, aby sa stali protagonistami svojho života, prebudiť v nich zmysel pre Boha, motivovať ich k prežívaniu vysokých mét.“⁸²

Spoločné prežívanie apoštolského projektu dona Bosca a oblasti apoštolátu si môžu vyžadovať nadobudnutie niektorých špecifických *zručností*, ktoré saleziána spolupracovníka urobia spôsobilejším byť apoštolom a *vychovávateľom k viere* v štýle a v duchu zakladateľa, s požadovanou kompetenciou a profesionálnosťou, a počnúc konkrétnou a zaniietenou láskou voči adresátom nášho apoštolského poslania. *Toto* je hlboká motivácia, ktorá inšpiruje a podporuje celú formačnú cestu: byť dobrým *darom*, darom starostlivo pripraveným, pre vlastných adresátov a vlastných *spoločníkov na ceste*.

Operatívne usmernenia

Je potrebné:

- spojiť štúdium a praktické angažovanie sa, uvažovanie a činnosť, ako v tej najlepšej saleziánskej tradícii;
- kompetentne pracovať v najcharakteristickejších a najprivilegovanejších oblastiach saleziánskeho apoštolátu, uvedených v článku 11 *Štatútu*, ktorými sú: katechéza a kresťanská formácia, animácia mládežníckych i rodinných skupín a hnutí, spolupráca vo výchovných a v školských zariadeniach, sociálna služba medzi chudobnými, angažovanie sa v oblasti spoločenskej komunikácie, spolupráca v pastorácii povolání, misijná práca, spolupráca na ekumenickom a medzináboženskom dialógu, svedectvo vlastnej viery v spoločenskej a v politickej službe;
- nadobudnúť niektoré špecifické *zručnosti*, ktoré sú potrebné pre každú formu apoštolátu, v ktorom sa salezián spolupracovník angažuje;
- pozorovať dnešnú dobu s prorockým pohľadom, aby sme interpretovali znamenia čias – s tvorivosťou typickou pre dona Bosca;
- rásť v schopnosti počúvať a mať odvahu nadviazať „horizontálny“ dialóg – bez toho, žeby sme si nárokovali mať monopol na pravdu;
- rozvíjať schopnosť rásť s mladými, vnímať ich slová, ich prítomnosť, ale aj ich *lahostajnosť*, ich odpovede či ich mlčanie.

1.3.3 VEDIEŤ BYŤ

Všeobecné princípy

Salezián spolupracovník, povoláný Duchom prežívať saleziánske apoštolské povolanie, prijíma špecifický spôsob prežívania evanjelia a účasti na poslaní Cirkvi, pričom skúsenosť viery a apoštolské poslanie, ktoré prežíval a dosvedčoval svätý Ján Bosco, považuje za orientačné a inšpiruje sa nimi.

Formovať sa pre saleziána spolupracovníka znamená objavovať a žiť svoje saleziánske povolanie. Odpovedá na volanie, ktorým sa naňho obracia Boh a tak vedome vstupuje do procesu, ktorý ho privádza prijať charizmatiký projekt dona Bosca. Prežíva ho deň čo deň v rôznych okolnostiach a v etapách života – spôsobom primeraným konkrétnym požiadavkám oblasti, v ktorej sa nachádza, a svojim reálnym možnostiam. Tak dospieva k tomu, čím je povolaný byť:

⁸¹ A. FERNÁNDEZ ARTIME, *Ako don Bosco...*, 3.1.

⁸² *Tamtiež*, 4.1.

- kresťanom, ktorého úlohou je evanjelizovať kultúru a spoločenský život, pričom sa inšpiruje saleziánskym duchom a blahoslavenstvami;
- spolupracovníkom pri budovaní Kráľovstva, ktorý v bežných podmienkach svojho života prežíva evanjeliový ideál lásky k Bohu a k blížnemu, vychováva a evanjelizuje mladých, najmä tých najnúdznejších, podporuje a bráni hodnotu rodiny, podporuje misijné a výchovné aktivity saleziánskej rodiny;
- vychovávateľom, ktorý si osvojuje pedagogiku dobroty, preventívny systém dona Bosca ako metódu činnosti a štýl vzťahov;
- saleziánom, ktorý, vedený Duchom Svätým, prijíma charizmu dona Bosca ako Pánov dar, usilujúc sa, aby prinášal ovocie – podľa svojich špecifických podmienok.

Operatívne usmernenia

Je nevyhnutné:

- zjednotiť svoj život v Bohu – podľa učenia a podľa svedectva dona Bosca, ktoré už jeho súčasníci označili za *spojenie s Bohom*;
- postupne vyzrievať v tej apoštolskej láske, ktorá predstavuje srdce duchovnej skúsenosti dona Bosca, a ktorá ho zjednocovala do jediného „pohybu“ k Bohu a k jeho mladým;
- prežívať saleziánsku spiritualitu v spoločenstve s Cirkvou a posilňovať ju prijímaním sviatostí;
- pestovať synovskú lásku k Pomocnici a zvlášť si uctievať svätých saleziánskej rodiny;
- rásť v niektorých postojoch a v hodnotách, ktoré sú charakteristické pre saleziánskeho ducha:
 - v radosi ako v každodennom životnom štýle;
 - v optimizme ako v dôvere vo víťazstvo dobra;
 - v oceňovaní ľudských hodnôt;
 - v saleziánskej asketike *cetera tolle*, v práci a v striedmosti;
 - v duchu iniciatívy, v dynamizme a v tvorivosti v konaní;
 - v schopnosti prispôbiť sa rôznym okolnostiam a časom.

1.3.4 VEDIEŤ ŽIŤ V SPOLOČENSTVE

Všeobecné princípy

Povolanie saleziána spolupracovníka sa vteľuje do konkrétnej bratskej a združenej formy.

Preňho sa prežívanie saleziánskeho ducha premieta do špecifického spôsobu vzťahov s Bohom a s inými. „Saleziáni spolupracovníci sa inšpirujú preventívnym systémom dona Bosca a vo svojich vzťahoch prežívajú láskavosť ako znamenie Božej lásky a ako nástroj na prebudenie jeho prítomnosti v srdciach tých, ktorých stretávajú. Sú pripravení urobiť prvý krok a vždy prijímať iných s dobrotou, s úctou a s trpezlivosťou. Usilujú sa o vytváranie vzťahov dôvery a priateľstva, aby budovali jednoduché a láskou naplnené rodinné ovzdušie.“⁸³

Tento vzťah sa začína u tých najbližších. „Spoločné apoštolské povolanie a príslušnosť ku Združeniu robia saleziánov spolupracovníkov duchovnými bratmi a sestrami. ‚Zjednotení jedným srdcom a jednou dušou‘ totiž prežívajú spoločenstvo spojení vzťahmi charakteristickými pre ducha dona Bosca.“⁸⁴

Byť bratmi a sestrami znamená prežívať skúsenosť spoločenstva. Toto zvláštne povolanie

⁸³ PAŽ/Š 18.

⁸⁴ PAŽ/Š 21.

vedie prežívať kresťanské a saleziánske bratstvo v perspektíve konkrétneho poslania: prispievať k záchrane mládeže, najmä tej najnúdznejšej.

Operatívne usmernenia

Je podstatné:

- rásť v ochote – najmä v živote miestneho strediska –, v schopnosti robiť prvý krok a v neustálom prijímaní iných s dobrotou, s úctou a s trpezlivosťou, v podporovaní vzťahov dôvery a priateľstva, s cieľom vytvárať rodinné ovzdušie preniknuté jednoduchosťou a láskou;
- konkrétnymi veľkodušnými činmi v bežnom živote budovať pokoj a usilovať sa o vzájomné porozumenie a o súlad prostredníctvom dialógu;
- primerane svojej realite a situácii aktívne sa zúčastňovať na živote rodiny Združenia, aby sa spolupracovníci poznávali, spoločne rástli, vymieňali si skúsenosti viery a aby vypracovávali apoštolské projekty:
 - tým, že zo strediska robia základnú jednotku Združenia, kresťanské spoločenstvo, o ktoré sa môžu oprieť;
 - tým, že sa zúčastňujú na spoločnom plánovaní a na prehodnocovaní rôznych činností;
 - tým, že sa cítia súčasťou Združenia na rôznych úrovniach: miestnej, provinciálnej, regionálnej, svetovej;
 - tým, že v prípade, keď sú na to povolaní, zhostia sa úloh zodpovednosti s postojom vernosti a s duchom služby;
 - tým, že ekonomicky podporujú Združenie podľa kritérií solidarity medzi bratmi;
- spoločne v Združení prežívať spoluzodpovednosť vo výchovnom a v evanjelizačnom poslaní, a napomáhať jeho uskutočňovanie podľa vlastných životných podmienok, schopností a možností;
- považovať za základný prvok vlastnej identity pracovať spoločne: „Keď sa slabé sily spoja, stanú sa silnými, a hoci sa jedno vlákno samotné ľahko pretrhne, je dosť ťažké pretrhnúť tri spojené“⁸⁵;
- odpovedať na výzvy a na potreby tých najchudobnejších mladých a spoločne s ďalšími skupinami saleziánskej rodiny a s inými cirkevnými i občianskymi skupinami usilovať sa dávať primeranú odpoveď na naliehavé potreby v danej oblasti;
- starať sa o spoločenstvo a o spoluprácu s inými skupinami saleziánskej rodiny, najmä so saleziánmi dona Bosca a s dcérami Márie Pomocnice, a pestovať city úprimnej lásky a vernosti voči hlavnému predstavenému.

⁸⁵ Por. J. BOSCO, *Saleziánski spolupracovníci alebo praktický spôsob, ako osožiť dobrým mravom a občianskej spoločnosti*, Turín 1876, I.

KAPITOLA 2: VHODNÉ CHVÍLE, PROSTRIEDKY A ĽUDSKÉ ZDROJE

Aj v metodologickej oblasti formácie je potrebné konfrontovať sa s aktuálnym kultúrnym kontextom. Veľké premeny dnešnej spoločnosti sťažujú odovzdávanie hodnôt. Preto sa dnes hovorí o skutočne *naliehavej potrebe výchovy* vo vlastnom zmysle slova.

V tomto kontexte formácia sa musí konfrontovať jednak s ťažkosťami, ako aj s vhodnými príležitosťami, ktoré ponúka nový kultúrny kontext. Úsilie prispievať – v spoločnosti *slabého myslenia* – k rastu jasnej identity a vedomých a stabilných rozhodnutí musí byť osvecované predovšetkým dobrým poznaním charakteristických vlastností „postmoderného“ človeka. Subjektivismus, sekularizmus, náboženská ľahostajnosť, „nomádstvo“, relativizmus v mravnej oblasti, závislosť od masmédií sú takisto „výzvy“, ktorým musí čeliť formácia, najmä v oblasti mládeže, ak chce mať vplyv na rast a vyzrievanie ľudskej osoby. Zároveň štúdiá o vzdelávaní, o formovaní dospelých a nové technológie predstavujú mimoriadny zdroj v službe všetkým tým, ktorí sú priamo zodpovední za oblasť formácie.

Okrem toho, multimediálna komunikácia môže prispieť k tomu, že vzťahy, ktoré spájajú členov Združenia na všetkých úrovniach, môže urobiť živšími a „každodennými“. Oficiálne *webové stránky* na všetkých úrovniach sú veľmi dôležitým zdrojom, ktorý všetkým strediskám umožňuje dať spoznať formačné ponuky, formačné postupy, rozličné iniciatívy a vhodné príležitosti na miestnej, provinciálnej, regionálnej či svetovej úrovni.

Tak sa stáva, že popri niektorých „tradičných“ vhodných chvíľach a prostriedkoch formácie Združenie má dnes k dispozícii nové jazykové prostriedky a nové techniky, ktoré môžu obohatiť a urobiť účinnejším spoločné prežívanie náplne a skúseností formácie a pomôcť posilniť zmysel pre príslušnosť ku Združeniu. Počiatočná i trvalá formácia tak môže hlbšie zasiahnuť každodenný život, takže každý postoj alebo skutok – v dôležitých chvíľach i v bežných okolnostiach života – majú prejavovať plnú radosť z toho, že saleziáni spolupracovníci patria Bohu a ku Združeniu.

2.1 VHODNÉ CHVÍLE A PROSTRIEDKY

Teraz zdôrazníme niektoré z týchto *špecifických chvíľ a prostriedkov*, ktorými sa konkrétne uplatňuje cesta formácie. Rozlíšime vhodné príležitosti, ktoré ponúka Združenie, od tých, čo sú k dispozícii pre každého jedného saleziána spolupracovníka, ktorý je prvým zodpovedným za procesy *sebaformácie* a je ich strojom.

2.1.1 ZVLÁŠTNE CHVÍLE A PROSTRIEDKY, KTORÉ PONÚKA ZDRUŽENIE

Keď hovoríme o chvíľach, ktoré plánuje Združenie, následne poukážeme na niektoré zásahy a spôsoby, ktoré – plánované, starostlivo pripravované a vsadené do konkrétnej situácie a do života každého jedného strediska alebo provincie – predstavujú *bežnú stratégiu*, prostredníctvom ktorej sa rozvíjajú rôzne formačné procesy.

Každý z týchto formačných zásahov – vo svetle toho, čo bolo povedané v predchádzajúcej kapitole – má brať do úvahy skutočnosť, že formácia nie je iba *odovzdávanie obsahov* (vedomostí), ale má dokázať vzbudzovať *zručnosti* (vedieť konať), a najmä prispieť k rastu *identity* (vedieť byť) a k *účasti* na živote Združenia (vedieť žiť v spoločnosti).

Pravidelné formačné stretnutia

Pravidelné stretnutia, či už v počiatočnej fáze formácie, alebo v kontinuálnej či *trvalej* formácii, predstavujú najdôležitejšie chvíle v živote miestneho strediska. Miestny koordinátor po dohode s delegátom/delegátkou a so zodpovedným za formáciu sa stará o primerané plánovanie, pričom okrem zvláštnych požiadaviek spojených s daným teritóriom berie do úvahy rytmus

a konkrétne možnosti každého. Za normálnych okolností by sa malo uskutočniť pravidelne aspoň jedno stretnutie za mesiac.

Úlohou týchto stretnutí je tiež prispievať k rastu zmyslu pre príslušnosť a napomôcť bratský život. Na dosahovanie tohto cieľa môžu byť užitočné aj vhodne usmerňované *dynamiky skupiny*.

Čo sa týka obsahu, okrem príslušného všeobecného rámca, predloženého týmito *Orientačnými smernicami* treba brať do úvahy *Strennu* hlavného predstaveného a návrhy miestnej alebo univerzálnej Cirkvi.

Plánovanie stretnutí treba primerane dohodnúť a zapojiť doň členov. Ono je predmetom preverovania zo strany provinciálnej rady.

Príležitostné stretnutia na špecifické témy

Miestne alebo provinciálne rady môžu usporiadať niekoľko mimoriadnych stretnutí, aby sa prediskutovali niektoré špecifické témy alebo témy zvláštneho cirkevného či spoločenského záujmu. Aby sa u spolupracovníkov pestovala laická spiritualita, je dôležité ponúkať im formálne príležitosti o významných spoločenských problémoch, či už miestnych, národných alebo medzinárodných.

Metóda stretnutí

Veľkú dôležitosť má výber metódy, ktorú treba použiť počas stretnutí. *Induktívna* metóda, možnosť živého a osobného kontaktu s predstavenými textami alebo dokumentmi, vhodné použitie komunikačnej techniky, ktorá napomáha pozornosť a zúčastnenosť, vhodne animovaná debata, záverečné zhodnotenie každého jedného stretnutia – to všetko prispieva k tomu, aby sa formácia stávala účinnou a uspokojivou.

Usmerňované pastoračné skúsenosti

Formácia musí zasiahnuť saleziána spolupracovníka nielen na úrovni rozumu, lež urobiť ho schopným prežívať svoju identitu aj v jej apoštolskom rozmere. Zvlášť na ceste počiatkovej formácie môžu byť dôležité pastoračné skúsenosti, ktoré sú usmerňované alebo ich sprevádzajú iní spolupracovníci, ktorí sú viac odborníkmi.

Ročné zhromaždenia a mítingy

Bude starosťou zodpovedných za Združenie povzbudzovať a podporovať účasť spolupracovníkov na niektorom zhromaždení Združenia – organizovanom na provinciálnej, regionálnej alebo svetovej úrovni, a to na zhromaždení cirkevnom alebo na zhromaždení saleziánskej rodiny. Ide o skúsenosti, ktoré odovzdávajú intenzívny duchovný náboj, vo všeobecnosti zanechávajú v ľuďoch silný ohlas a významne pomáhajú rásť zmysel pre Cirkev a príslušnosť k saleziánskej rodine.

Formačné materiály a pomôcky

Zodpovední za formáciu na rôznych úrovniach sa majú postarať o spísanie *ročného formačného plánu*, pričom podľa možnosti majú dať k dispozícii aj multimediálny materiál, ktorý zjednotí formačnú cestu každého miestneho strediska a dá jej väčšiu účinnosť.

Dnes sa v oblasti vzdelávania dospelých množia skúsenosti *e-learningu* (kurzy učenia sa *on-line*), ktoré obohacujú a zjednodušujú ich formovanie, pričom mu dávajú aj zvláštny *jednotiaci* význam. Ale tieto formy vzdelávania nemôžu nahradiť osobné sprevádzanie a dialóg i rast v rámci *skupiny*, pre samotnú povahu formácie a identity saleziána spolupracovníka.

Určite je potrebné podporovať tvorbu a šírenie multimediálnych materiálov (video, prezentácie, interaktívne okná...), ktoré by mohli byť dané k dispozícii alebo môžu byť ľahšie dostupné aj prostredníctvom *databázy*, ktorá zhromažďuje pomôcky vytvorené v rôznych regiónoch.

2.1.2 ZDROJE DUCHOVNÉHO ŽIVOTA

Pri starostlivosti o duchovný život sa vzájomne dopĺňajú vhodné príležitosti, ktoré ponúka Združenie, a osobná starostlivosť, ktorú má každý salezián spolupracovník o svoj život viery a o svoj rast v duchovnom vyzrievaní a vo vedomí povolania, ktoré dostal.

Duchovné obnovy

Don Bosco odporúčal mesačnú duchovnú obnovu ako nevyhnutný nástroj v živote Združenia. V prvých *Pravidlách* z roku 1876 píše: „V posledný deň každého mesiaca alebo v iný vhodnejší deň si [spolupracovníci] vykonajú *cvičenie dobrej smrti*, vyspovedajú sa a pôjdu na prijímanie, ako keby to skutočne bol posledný deň života.“⁸⁶ V časoch dona Bosca starosť o večnú spásu predstavovala perspektívu niektorých *nábožných úkonov*, ktoré don Bosco zanechal ako dedičstvo svojej duchovnej rodine. Faktom zostáva, že ešte aj dnes prijatie zodpovednosti za čas vlastného života ako *dar*, ktorý nám zadarmo dal Boh, a nájdenie vhodnej príležitosti pravidelne zastaviť rytmus vlastných dní, aby sme „opäť chytili do rúk svoj život“, predstavuje mimoriadny zdroj na ceste k ľudskej zrelosti a k *dobrému životu podľa evanjelia*.

Na týchto duchovných obnovách nech sa pamätá na silné obdobia liturgického roka.

Ročné duchovné cvičenia

Podľa usmernení zakladateľa spolupracovník každý rok má vhodnú príležitosť zúčastniť sa niekoľko dní na duchovných cvičeniach. Ony sú „silnými chvíľami spirituality, [...] na ktorých sa prísľubom obnovuje vernosť členov Združenia v povolani“⁸⁷. Don Bosco ich považoval za skutočnú a pravú *syntézu* všetkých iných úkonov nábožnosti.

Tam, kde sa ukazuje ťažké organizovať ich na miestnej úrovni, miestne alebo provinciálne rady môžu podporovať ich organizovanie na úrovni väčšej oblasti – na pomoc viacerým územne blízkym strediskám – alebo na provinciálnej úrovni.

Slávenie Eucharistie a modlitbové stretnutia

V *Projekte apoštolského života* čítame: „Saleziáni spolupracovníci posilňujú svoj život modlitby tak, že sa obracajú na duchovné pramene, ktoré ponúka Cirkev, Združenie a saleziánska rodina. Aktívne sa zúčastňujú na liturgii a oceňujú tie formy ľudovej zbožnosti, ktoré obohacujú ich duchovný život.“⁸⁸

Slávenie Eucharistie je *prameňom* a *vrcholom*, z ktorého vychádza a ku ktorému smeruje skúsenosť každého veriaceho. Rast v eucharistickom postoji *prijatia, počúvania, odpustenia, vďačnosti, vzájomného podelenia sa a spoločenstva* i *poslania* predstavujú najdôležitejší príspevok pre život každého jednotlivého spolupracovníka a každého strediska.

Okrem toho, že chvíľa modlitby sa zaraďuje do každého stretnutia členov Združenia, je vhodné organizovať – podľa rôznych požiadaviek, ktoré sa objavia – iné modlitbové stretnutia alebo slávenia Božieho slova, aj pri príležitosti významných spoločenských či cirkevných udalostí, alebo významných udalostí saleziánskej rodiny.

Mariánska úcta a ruženec

Každodenné odovzdávanie sa Márii je charakteristickým prvkom spirituality dona Bosca. Salezián spolupracovník nachádza v modlitbe ruženca jednoduchú výživu pre svoju mariánsku úctu a konkrétnu pomoc na ceste životom.

⁸⁶ J. BOSCO, *Saleziánski spolupracovníci alebo praktický spôsob ...*, cit., VIII., 2.

⁸⁷ PAŽ/P 25.4.

⁸⁸ PAŽ/Š 19.1.

Duchovné sprevádzanie

Výber duchovného sprievodcu a osobné duchovné sprevádzanie v saleziánskej tradícii predstavujú veľmi dôležitý zdroj. Don Bosco okrem toho často odporúčal mať *stáleho spovedníka*, ktorý je spoločníkom aj v tých najťažších chvíľach našej skúsenosti viery, pričom vychádza z primeraného poznania *životného príbehu* každého jednotlivca.

Pre páry saleziánov spolupracovníkov môže byť užitočné so vzájomným súhlasom zvoliť si *duchovného vodcu*, ktorý sprevádza cestu tohto páru – a aj rodiny – na ceste výchovy detí.

Púte

Metafora *cesty* je jednou z najvhodnejších metafor na opísanie skúsenosti vyzrievania a rastu človeka. V kresťanskej tradícii, ako i v tradícii mnohých iných náboženstiev, *púť* predstavuje dôležitú chvíľu, ktorá umožňuje spojiť vlastnú ľudskú i duchovnú skúsenosť s nejakým špeciálnym miestom alebo s nejakou osobou. Sám don Bosco každoročne prežíval – pri príležitosti svojich duchovných cvičení vo Svätyni svätého Ignáca (Santuario Sant' Ignazio sopra Lanzo) skúsenosť *výstupu na vrch*, ako privilegovanú chvíľu askézy a uvažovania.

Poznanie najmä *miest dona Bosca* pre spolupracovníkov predstavuje mimoriadne vhodnú príležitosť zahriať svoje srdce a roznieť lásku k zakladateľovi i zmysel pre príslušnosť ku saleziánskej rodine.

2.1.3 NÁSTROJE A STRATÉGIE PRE VLASTNÚ FORMÁCIU

Salezián spolupracovník je hlavný zodpovedný za svoju formáciu. Z tohto dôvodu – a berúc do úvahy, že je „začlenený do sveta i do Cirkvi“ – bude zvlášť citlivý na chvíle, prostriedky a situácie, ktoré môžu prispieť k jeho formácii, s pohľadom stále upriameným na niektoré tradičné formy vyzrievania a rastu.

Osobný životný projekt

Naliehanie na to, že je vhodné mať *osobný životný projekt*, je nemenné a zhodne sa vyskytuje v rôznych formačných cestách rehoľných rádov, kongregácií a náboženských združení.

Don Bosco často hovorieval o čnosti *umiernenosti*. Táto čnosť nespočíva iba v *zdržanlivosti*, ale predovšetkým v schopnosti vyvážené a harmonicky *organizovať čas svojho vlastného života*: čas práce i čas oddychu, čas, ktorý treba venovať rodine, ako i čas strávený v apoštolskom angažovaní sa, čas štúdia i čas modlitby. Práve to je dôvod, prečo v umení a v ikonografii čnosť umiernenosti sa často znázorňuje ako žena, ktorá v ruke drží presýpacie alebo mechanické hodiny.

Osobný životný projekt slúži na plánovanie a – ak je to možné – na záruku tejto vzácnnej *rovnováhy*, ktorá v sebe obsahuje tajomstvo radostného pokoja. Ide o navrhnutie si a stanovenie – lepšie, ak je to písomne – niektorých každodenných, týždenných, mesačných i ročných významných *chvíľ*, ktoré zaručujú harmonický rast vlastnej ľudskej, kresťanskej a saleziánskej skúsenosti.

Preto aj *čas*, ktorý treba venovať vlastnej formácii, sa má starostlivo plánovať.

Oficiálna stránka a World Wide Web

Pre spolupracovníkov, ktorí majú možnosť i spôsobilosť potrebnú na to, aby si poslúžili *internetom*, častý kontakt s *oficiálnou stránkou* spolupracovníkov svojho regiónu, provincie alebo vlastného miestneho strediska predstavuje vzácny nástroj pre napomáhanie rastu zmyslu pre príslušnosť a vhodnú príležitosť na čítanie a používanie formačných pomôcok, daných Združením k dispozícii. S takou istou starostlivosťou sa možno obrátiť aj na mnohé oficiálne stránky rôznych kongregácií alebo združení, ktoré sú súčasťou saleziánskej rodiny, najmä na stránky SDB a FMA.

Osobné štúdium

Don Bosco venoval mnoho času štúdiu, ako dosvedčujú mnohí jeho životopisci.

Zvyk „udržiavať plameň“ lásky a príslušnosti k saleziánskej rodine čítaním textov o dávnej i nedávnej tradícii a o dielach zakladateľa pomáha spoznávať charizmu a vzácne dedičstvo, ktoré mu bolo zverené, a byť im verný.

Citujúc známe vyjadrenie Nelsona Mandelu môžeme potvrdiť, že vzdelanie a výchova je najmocnejšia zbraň, akú možno použiť na zmenu seba samých i sveta.

Vlastný životopis ako starostlivosť o seba

Duchovný denník predstavuje jeden z nástrojov odporučených duchovnými učiteľmi na pomoc a na sprevádzanie svojej vlastnej duchovnej cesty. Vlastná autobiografia je okrem toho jedným z literárnych druhov, ktoré sú pre dejiny spirituality najvzácnejšie. Mnohé nedávne štúdie potvrdzujú, že okamih, v ktorom človek zacíti túžbu „vyrozprávať sa“, je jasným znakom novej etapy cesty k zrelosti. Dieťa a dospievajúci nevedia pospájať medzi sebou skúsenosti, ktoré získavajú. Schopnosť určiť súvislosti, následnosti, zhody sa osvojuje vo veľmi pokročilom veku. Pamätanie minulosti sa tak premieňa na *vd'ačnosť* a zároveň na povedomie *úlohy*.

Priebežné vzdelávanie

Salezián spolupracovník žije vo svete a je začlenený do nejakého územia a do špecifického spoločenského kontextu. Jeho starosťou bude neustále sa vzdelávať pomocou prostriedkov spoločenskej komunikácie a využívať všetky zdroje, ktoré má k dispozícii, aby zlepšil svoju odbornú kompetenciu a vedomie svojho záväzku – podľa nauky dona Bosca – byť *statočným občanom a dobrým kresťanom*.

2.2 ĽUDSKÉ ZDROJE

„Združenie podporuje a posilňuje osobnú i skupinovú formáciu prostredníctvom činnosti kvalifikovaných saleziánov spolupracovníkov, delegátov a delegátok, ako aj iných členov saleziánskej rodiny.“⁸⁹

Združenie je tiež *nositeľom* trvalej formácie, v tom zmysle, že sa má budovať a zostať verné sebe samému, obnovovať sa, byť pozorné na znamenia čias a byť schopné žiť a rásť podľa jasne definovaného plánu. Jeho úlohou je pomáhať svojim členom odpovedať na saleziánske povolanie, podporovať a propagovať diela Združenia, zabezpečovať jeho fungovanie vzhľadom na jeho apoštolské ciele. Berie na seba svoju zodpovednosť, najmä plodnosť charizmy, rozvoj samotného Združenia, vyzrievanie formačných a apoštolských iniciatív.

Združenie využíva niektoré charakteristické ľudské zdroje, ktoré zaručujú kvalitu a kontinuitu formácie.

2.2.1 GARANTI

Projekt apoštolského života označuje tých, ktorým prináleží starostlivosť o formáciu – s ohľadom na rôznych adresátov a na rôzne úrovne:

- zodpovedný za formáciu miestneho strediska po dohode s provinciálnou radou a s delegátom alebo s delegátkou sa stará o formáciu miestnej rady;
- provinciálna rada má za úlohu podporovať a sprevádzať formáciu miestnych rád. V rámci provinciálnej rady bude túto úlohu koordinovať zodpovedný za formáciu;
- zodpovedný za formáciu po dohode s delegátom alebo s delegátkou sa stará aj o formáciu tejto rady;
- regionálni, resp. svetoví delegáti, aj provinciálni delegáti a delegátky sú zodpovední za špecifickú formáciu miestnych delegátov a delegátok⁹⁰;

⁸⁹ PAŽ/Š 29.2.

⁹⁰ Por. PAŽ/P 23.6-7.

- každá regionálna animačná rada, v súlade s vlastnou vnútornou organizáciou, „sa delí o apoštolské a formačné výzvy pre dobro celého regiónu“⁹¹;
- svetová rada „ponúka všeobecné pokyny týkajúce sa formačných [...] iniciatív“⁹².

2.2.2 MIESTNE STREDISKO

„Základnou jednotkou Združenia je miestne stredisko.“⁹³ Saleziáni spolupracovníci sa v ňom stávajú živým spoločenstvom, v ktorom sa spoločne modlia, rozlišujú konkrétne a špecifické situácie, spoločne sa apoštolsky angažujú a spolu prežívajú svoje povolanie.

Každému miestnemu stredisku je teda zverený rast a vyzrievanie jeho členov. To znamená, že saleziáni spolupracovníci sú zodpovední aj za formáciu svojich bratov a sestier: treba si pomáhať rásť, rozlišovať, vyzrievať, byť vernými svojmu povolaniu.

Blízkosť, počúvanie, opora a porozumenie, ktoré členovia strediska medzi sebou prežívajú bežne a nepretržite, a najmä počas stretnutí, napomáhajú ľudský rast i rast v povolani a prispievajú aj k trvalej formácii.

2.2.3 MIESTNA A PROVINCIÁLNA RADA

Miestna rada vo svojej úlohe animovať život strediska:

- *objavuje* konkrétne potreby rastu a vyzrievania členov strediska;
- *pomáha* v rozlišovaní;
- *motivuje* prehodnocovať;
- *vyhľadáva* zdroje vhodné pre rôzne formačné chvíle;
- *prispôsobuje* prostriedky, ktoré Združenie má k dispozícii, na špecifické požiadavky každej situácie.

Provinciálna rada animuje život stredísk, ktoré patria do provincie:

- *študuje* špecifické formačné požiadavky jednotlivých stredísk;
- *koordinuje* a *podnecuje* zásahy zamerané na to, aby pre všetky strediská zabezpečila pravidelnú a stálu formačnú činnosť;
- *podnecuje* formovanie miestnych zodpovedných za formáciu;
- *vytvára* formačné postupy a pomôcky, pričom je pozorná na prípadné smernice svetovej rady resp. regionálnej animačnej rady, a tieto pomôcky používa i prispôsobuje provinciálnej realite.

2.2.4 ŠPECIÁLNE KVALIFIKOVANÍ SALEZIÁNI SPOLUPRACOVNÍCI

Činnosť rád je kolegiálnej povahy. Za trvalú formáciu sú preto zodpovední všetci jej členovia. Napriek tomu je potrebná aj činnosť *kvalifikovaných spolupracovníkov*, ktorí ako radcovia pre formáciu alebo ako členovia špeciálnych komisií pre každú situáciu konkretizujú odpoveď, ktorú Združenie ponúka na potreby saleziánov spolupracovníkov v každej chvíli. Táto požiadavka zahŕňa najmä trvalú formáciu *formátora*, čo si vyžaduje špeciálnu starostlivosť.

2.2.5 DELEGÁT ALEBO DELEGÁTKA

Zvláštnu zodpovednosť má delegát alebo delegátka – v rôznych oblastiach. Oni „ponúkajú službu duchovného, výchovného a pastoračného vedenia, aby podporovali účinnejší apoštolát saleziánov spolupracovníkov daného územia“⁹⁴.

Delegáti a delegátky sa spoluzodpovedne a v spolupráci s radami zúčastňujú na formačných

⁹¹ PAŽ/P 34.2.

⁹² PAŽ/P 31.2.

⁹³ PAŽ/Š 36.1.

⁹⁴ PAŽ/Š 26.3.

iniciatívach, ktoré ponúka Združenie.

Ich úlohou bude, aby boli pozorní voči duchovným potrebám saleziánov spolupracovníkov, pričom ich osobne sprevádzajú – keď o to niekto požiada –, a aby navrhovali špecifické iniciatívy.

KAPITOLA 3: FÁZY FORMÁCIE

Každé povolanie v Cirkvi pochádza z Božieho oslovenia, aby sme ho nasledovali na ceste opravdivého šťastia a osobnej realizácie. „Angažovať sa ako saleziáni spolupracovníci znamená odpovedať na saleziánske apoštolské povolanie, dar Ducha, prijatím špecifického spôsobu prežívania evanjelia a účasťou na poslaní Cirkvi. Je to slobodné rozhodnutie, ktoré kvalifikuje ich život.“⁹⁵

Táto cesta prechádza osobným, slobodným, motivovaným rozhodovaním, ktoré postupne dozrieva pôsobením Ducha Svätého, s podporou a pod vedením niektorých mužov a žien, ktorí umožňujú dozrievanie *semienka*, ktoré Duch vložil do srdca každého človeka. „Osoba, ktorá si želá patriť do Združenia, prijíma formačný proces, ktorý má zodpovedať základnému obsahu Projektu apoštolského života a berie do úvahy jeho osobnú skúsenosť. Takto sa zaručuje inštitucionálna a zároveň osobná formácia. Tento formačný proces upravujú tí, čo nesú zodpovednosť za Združenie.“⁹⁶

Vo formácii saleziánov spolupracovníkov sa rozlišujú dve fázy:

- prvá je takzvaná *počiatočná formácia*, ktorá sa začína obdobím *ašpirantátu* a končí sa *apoštolským prísľubom*;
- druhá, ktorá trvá celý život, je takzvaná *ustavičná alebo trvalá formácia*.

3.1 POČIATOČNÁ FORMÁCIA

Vedomie dôležitosti formácie vzbudzuje v Združení živú túžbu ponúknuť primeraný program formácie a v ašpirantovi na spolupracovníka živú túžbu premeniť túto príležitosť na dobré ovocie.

Tento program by mal zodpovedať hlavne trom požiadavkám:

- má byť primeraný dôležitosti špecifického cieľa tohto obdobia, ktorým je preverenie svojho povolania vzhľadom na možný vstup do Združenia *prísľubom*, ktorý je vyjadrením odpovede človeka na Božie volanie;
- má byť primeraný veku, zrelosti, ľudskej, kresťanskej a saleziánskej príprave kandidátov;
- má byť primeraný kultúrnej i cirkevnej realite v oblasti, v ktorej ašpiranti žijú.

Počiatočná formácia ašpirantov je zo svojej povahy lepšia a účinnejšia, ak sa prežíva v rámci *skupiny* a v ich začlenení do života miestneho strediska.

V prípade, keď nie je možné vytvoriť skupinu, ašpirant bude mať v každom prípade možnosť prežívať osobnú formačnú cestu podľa usmernení a podnetov zodpovedných miestneho strediska alebo provinciálnej rady, ktorí budú mať na starosť sprevádzať ho na jeho ceste.

3.1.1 CIEĽ

Cieľom počiatočnej formácie v rámci Združenia je pomôcť ašpirantom a sprevádzať ich pri rozlišovaní a dozrievaní v ich povolani, až kým prijmú zodpovedný záväzok v Cirkvi.

3.1.2 PONUKA

Východiskovým bodom počiatočnej formácie je *ponuka*, osobné pozvanie zvážiť možnosť byť saleziánom spolupracovníkom.

Toto pozvanie spoznať a dôkladne preskúmať ponuku povolania môže byť adresované kresťanom katolíkom „v akomkoľvek kultúrnom a spoločenskom postavení“⁹⁷, ktorí si želajú

⁹⁵ PAŽ/Š 2.1.

⁹⁶ PAŽ/Š 27.1.

⁹⁷ PAŽ/Š 2.2.

prežívať život viery v súlade s každodenným životom, charakterizovaný dvoma postojmi:

- postojom *Božích detí*: vnímať Boha ako Otca a Lásku, ktorá zachraňuje; v Ježišovi Kristovi stretávať jednorodeného Syna, dokonalého Otcovho apoštola; žiť v hlbokej dôvere s Duchom Svätým, animátorom Božieho ľudu vo svete;
- postojom *členov Cirkvi*: žiť vo vedomí svojho povolania a konkrétneho poslania „prispievať k záchrane mládeže, zapájať sa do poslania dona Bosca k mládeži a ľudovým vrstvám“⁹⁸.

Komu sa táto ponuka adresuje?

Vo chvíli, keď sa dáva táto ponuka, treba mať na zreteli a zvážiť aspekty alebo kritériá článku 27 Štatútu *Projektu apoštolského života*. Vo svetle tohto článku osoba, ktorej sa dáva táto ponuka:

- je schopná robiť slobodné rozhodnutia – s primeraným zdôvodnením;
- je si vedomá tej skutočnosti, že stojí na začiatku procesu dozrievania;
- zostáva otvorená pre pôsobenie Ducha Svätého, čiže počiatok jej hľadania je ďaleko nad jej túžbami a osobnými názormi;
- prijíma formačný program, ktorý predkladá Združenie, s cieľom potvrdiť svoje povolanie;
- prežíva na určitej úrovni kresťanske angažovanie sa účasťou na živote Cirkvi a prijímaním sviatostí.

Na základe týchto predpokladov a berúc do úvahy fakt, že ponuka povolania je osobná a vychádza z univerzálneho – a nie výlučného – chápania, ktoré zahŕňa každého veriaceho, táto ponuka je zvlášť určená pre niektorých ľudí:

- pre kresťanov, ktorí sa zaujímajú o svet mladých,
- pre animátorov zaangažovaných do pastorácie mládeže a pre mladých zo *saleziánskeho mládežníckeho hnutia*,
- pre chovancov a bývalých chovancov saleziánskych diel, čo sú zvlášť blízki duchu dona Bosca,
- pre priateľov a sympatizantov dona Bosca a saleziánskeho diela,
- pre učiteľov a osoby spolupracujúce v saleziánskych dielach,
- pre členov Združenia Márie Pomocnice (ADMA),
- pre príbuzných SDB, FMA a saleziánov spolupracovníkov,
- pre osoby spolupracujúce vo farnosti, pre katechéto, pre osoby pôsobiace v pastorácii rodín,
- pre diecéznych kňazov a diakonov, ktorí sú citliví na saleziánske poslanie,
- pre bývalých rehoľníkov a rehoľníčky saleziánskej rodiny.

Prvý kontakt

Úprimnou a spoločnou potrebou všetkých členov Združenia je určiť osoby, ktorým je umožnené dať spoznať identitu saleziána spolupracovníka a dať im túto *ponuku*. Je to výzva objaviť krásu a mimoriadnu aktuálnosť charizmy dona Bosca.

Môže byť mnoho spôsobov, ako dať ponuku, od individuálnej ponuky po predstavenie v skupine – so zreteľom na špecifickú situáciu. Je dôležité, aby táto ponuka nastala v prijímajúcom, rodinnom ovzduší, v ovzduší ponúkutej príležitosti, angažovania sa, radostnej komunikácie; len tak bude žiariť celým svojím svetlom.

Ponuka musí byť zjavne osobná, pretože Božie volanie, adresované každému, je osobné, a osobná je aj odpoveď, ktorú je každý povolaný dať.

Po tomto osobnom pozvaní spravidla je vhodné uskutočniť stretnutie, spoločne s inými aspirantami, s cieľom predstaviť Združenie ako začiatok cesty formácie a zabezpečiť aspirantovi sprevádzanie, potrebné na ceste, ktorou je pozvaný kráčať.

⁹⁸ *Tamtiež.*

3.1.3 VSTUP DO ZDRUŽENIA

Ašpirant počas formačnej cesty bude mať príležitosť uskutočniť seriózný proces *rozlišovania* pravosti svojich motivácií, a predovšetkým túžby radostne darovať svoj život – v duchu dona Bosca.

Keď v sebe a vo svojom doterajšom živote spozná znaky tohto špecifického povolania prežívať kresťanský život – spoločne s ďalšími mužmi a ženami dobrej vôle a podľa spirituality zakladateľa –, bude môcť príslušnej rade miestneho strediska predložiť žiadosť o prijatie⁹⁹.

Miestna rada pošle túto žiadosť provinciálnej rade, spoločne s hodnotením, ktoré zostaví pri počúvaní mienky toho alebo tých, čo ho mali na starosť, najmä jeho formáciu. Provinciálna rada – keď to bude považovať za vhodné – pristúpi ku schváleniu žiadosti.¹⁰⁰

S cieľom sprevádzať tento proces rozlišovania ašpirantov sa formátorom a radám nižšie ponúkajú kritériá na vstup do Združenia.

Tieto kritériá majú orientačný charakter – jednak pre tých, ktorí si želajú vstúpiť do Združenia, ako aj pre samotné Združenie, ktoré má posúdiť vhodnosť ašpiranta.

Nie je totiž zbytočné zdôrazniť, že ide o kritériá, ktorých uplatnenie je široké a pružné, pričom stále treba mať na zreteli charakteristické vlastnosti a požiadavky Združenia i samotného ašpiranta.

Ďalej sa tu zdôrazňujú niektoré *prioritné kritériá*, vzhľadom na špecifické oblasti života saleziána spolupracovníka.

Kritériá týkajúce sa povolania:

Všetci zodpovední za prijatie v dialógu s ašpirantom majú zhodnotiť znaky pravého povolania (volanie – odpoveď) na takýto život a angažovanie sa:

– Okrem toho, že ašpirant je „výborným človekom“ alebo zapáleným a apoštolským kresťanom, musí preukázať znaky pravého povolania (volanie – odpoveď) na takýto saleziánsky spôsob života a angažovania sa. Tieto znaky sa musia pozorne zhodnotiť.

– Samotný ašpirant musí v sebe objaviť krásu charizmy dona Bosca a radosť, že sa stane „externým saleziánom“ vo svete a v Cirkvi, ochotným prežívať darovanie seba vo svojom stredisku, ktoré sa stane jeho „oporným kresťanským spoločenstvom“.

Kritériá týkajúce sa uskutočnenej cesty:

Je dôležité, aby ašpirant:

– prijal plán počiatočnej formácie ako dobrú príležitosť, ktorá mu zabezpečí predovšetkým poznanie a osvojenie si Projektu apoštolského života;

– postupne v sebe rozvíjal zmysel pre spoluzodpovednosť a pre príslušnosť ku Združeniu, a nielen k miestnemu stredisku;

– postupne vyzrieval vo vedomí, že je členom saleziánskej rodiny a vyjadroval to záujmom o ňu a účasťou na jej aktivitách;

– si uvedomoval, že prežíva trvalú cestu rastu, mal vyrovnaný charakter a ľudskú i afektívnu zrelosť na plnenie svojej rodinnej, profesionálnej a občianskej zodpovednosti;

– životom osobnej i spoločnej modlitby, prijímaním sviatostí, duchom zjednotenia sa s Bohom a apoštolským zápalom postupne prejavoval zrelosť vo viere a v dobročinnnej láske;

– kresťansky sa angažoval vo svojom zamestnaní, vo svojej rodine a v apoštolských aktivitách.

⁹⁹ Por. PAŽ/Š 27.2; P 13.3.

¹⁰⁰ Por. PAŽ/P 13.4.

Kritériá týkajúce sa motivácií

Jedným z hlavných kritérií na schválenie kandidátov je pokojné *rozlišovanie motivácií*. Každé autenticky kresťanské rozhodnutie pramení vo vedomí, že dar života, ktorý sme dostali od Boha, sa musí postupne premieňať na vďačnosť a na vedomie *úlohy*, ktorá bola každému zverená. Saleziánske povolanie – rovnako ako každé iné – si vyžaduje postupné nadobúdanie schopnosti vychádzať zo seba samých, z egocentrizmu, ktorým – ako sa zdá – sa vyznačuje dnešný svet, s cieľom naučiť sa „krúžiť“ okolo sveta a potrieb druhých. Ide o bytostné objavenie, že jedinou možnou stratégiou, ako prežívať opravdivú radosť, je zaujímať sa o radosť svojich spoločníkov na ceste a všetkých tých, ku ktorým sme „vyslaní“. Život veriaceho sa vtedy stáva skutočným *požehnaním*.

Cesta ku svätosti svoje špeciálne sily získava z túžby človeka „byť dobrým darom“ pre všetkých, a nie z nasledovania dokonalosti, ktorá by bola cieľom sama pre seba.

V tejto perspektíve voľba byť spolupracovníkom vyvíera:

- z osobných, ale nie z „egocentrických“ dôvodov,
- zo slobodného a vedomého rozhodnutia,
- z dôvodov osobne vyzretých a kriticky preskúmaných – vďaka pôsobeniu Ducha, prostredníctvom osobného rozlišovania a rozlišovania skupiny alebo strediska,
- z túžby veľkodušného sebadarovania,
- z dôvodov, ktoré sú v súlade s povolaním spolupracovníka,
- z radosnej túžby patriť do saleziánskej rodiny.

Ďalšie kritériá

Treba zobrať do úvahy niekoľko ďalších kritérií a realisticky a rozumne zhodnotiť špecifické pomery a povedomie každého aspiranta:

- teologické, pastoračné, výchovné a saleziánske vedomosti, primerané a dostatočné na to, aby mohol dôstojne uskutočňovať poslanie saleziána spolupracovníka a zodpovedne sa zúčastňovať na živote Cirkvi;
- poznanie Učiteľského úradu Cirkvi so zreteľom na niektoré zvlášť významné témy, napríklad na: rodinu, prácu, morálnu a sociálnu náuku;
- skúsenosť s miestnou cirkvou a skúsenosť pozitívnych vzťahov s inými hnutiami, združeniami a skupinami;
- účasť na: stretnutiach, dňoch formácie alebo spirituality, duchovných obnovách, duchovných cvičeniach, atď., určených pre spolupracovníkov a pre saleziánsku rodinu.

3.1.4 METODOLÓGIA POČIATOČNEJ FORMÁCIE

Rozbehnutie, sprevádzanie a animovanie skupiny aspirantov si vyžadujú od formátora základné poznanie rôznych dynamík skupiny. Jeho cieľom je vedieť použiť tie, ktoré sa javia ako najvhodnejšie pre každú situáciu.

Počiatočná formácia má byť:

- *vitálna*, nielen náuková; tak, aby viedla k pravej skúsenosti ľudského, kresťanského a saleziánskeho života;
- *aktívna*, schopná vzbudzovať protagonizmus každého člena skupiny;
- *náročná* a zároveň *rešpektujúca* rytmus vyzrievania a originalnosť každej osoby;
- prednostne *v skupine* – na konkrétnom mieste, kde vyzrieva vlastné povolanie a získava sa skúsenosť s Cirkvou a so saleziánskym životom;
- *referenčná*, s neustálym odkazovaním na referenčné body, ktorými sú evanjelium, Katolícka cirkev, saleziánska rodina a Združenie saleziánov spolupracovníkov.

3.1.5 PRIORITNÉ CHVÍLE A PROSTRIEDKY V TEJTO ETAPE

Sprevádzanie

Tým, ktorí prejavia túžbu hlbšie preskúmať ponuku povolania, Združenie sa snaží ponúknuť formačnú cestu a dohodnúť čas a organizačné aspekty so zainteresovanými osobami, aby im pomohlo v ich procese osobného rastu, v rozlišovaní a v ich rozhodovaní ohľadne povolania.

Počas celej formačnej cesty je dôležité, aby aspirant cítil, že Združenie – najmä prostredníctvom miestneho strediska – je blízke jeho skúsenosti, že sa nesnaží robiť nátlak na jeho rozhodnutie, ale snaží sa ho ľudsky a duchovne podporovať. Je dôležité, aby cítil, že je sprevádzaný a zapojený do života miestneho strediska aktívnou účasťou na stretnutiach a na iniciatívach strediska.

Ďalej bude prioritným záväzkom miestnej rady a saleziánov spolupracovníkov daného strediska, najmä zodpovedného za formáciu a delegáta alebo delegátky, viesť a sprevádzať aspiranta na jeho ceste formácie.

Sprevádzanie totiž predstavuje základnú skúsenosť na ceste dozrievania aspiranta. Je priestorom, v ktorom sa zisťuje pôsobenie Ducha Svätého a ponúka sa odpoveď slobody a radostného zapojenia každého.

Metóda sprevádzania

V procese sprevádzania sa uplatňuje saleziánsky štýl a saleziánska metóda „Dobrého pastiera“. To znamená kráčať spolu, vytvárať vzťah spoločenstva a komunikovania, prostredníctvom ktorého si účastníci vzájomne pomáhajú odpovedať na Božie volanie aktívnym počúvaním Ducha Svätého. Ide o vzťah, prostredníctvom ktorého formátor preberá iniciatívu na stretnutia s aspirantom, kráča popri ňom, počúva ho, spolu s ním prežíva jeho nepokoje, túžby a ťažkosti, pomáha mu cez ne prejsť, čiže zveruje ho priamo dôvernej a osobnej realite stretnutia s Bohom, ktoré premieňa existenciu.

Niektoré charakteristické črty tejto metódy

- Kráčať popri aspirantovi

Ide o sprevádzanie aspiranta na ceste jeho vyzrievania a rastu. Na tejto ceste treba napredovať rovnakým krokom. To nie je vždy ľahké; vyžaduje si to od oboch strán postupnú cestu vnútornej slobody – prekonávaním všetkých foriem majetníctva, závislosti a kontrolovania druhých. Preto je veľmi dôležité prežívať ju s duchom služby a dynamickej lásky.

Skúsenosť sprevádzať iného sa zároveň môže premeniť na formačnú chvíľu pre zodpovedného. Teilhard de Chardin napísal: „Zakaždým sa stále viac presviedčam, že keď človek vyučuje, objavuje ohromné množstvo právd, ktoré by inak pochopil len spolovice: učím sa tým, že vyučujem.“

- Vedieť počúvať a byť kreatívny

Proces sprevádzania zahŕňa rast v schopnosti počúvať, v trpezlivom a v rešpektujúcom očakávaní rytmov rastu každého človeka, s citlivosťou, ktorá umožňuje predchádzať ťažkostiam, so schopnosťou znížiť sa na úroveň každodenného života aspiranta.

To si vyžaduje dôveru, ustavičnú pozornosť a odvahu, aby sme mohli ponúknuť náročnú a radostnú cestu evanjelia a aby sme odpovedali na očakávania a potreby duchovného, formačného a apoštolského charakteru aspiranta.

Táto metóda si tiež vyžaduje, aby formátor rozvíjal svoju vynaliezavosť, charakteristickú pre saleziánskeho ducha, ktorá je neúnavná, podnikavá a tvorivá.

- Zapájať a viesť k spoluzodpovednosti

Metóda sprevádzania si okrem toho vyžaduje, aby formátor každého aspiranta viedol a podnecoval na aktívnu účasť. Na dosahovanie tohto cieľa sa formátor usiluje aspiranta

zainteresovať, oceňovať, podnecovať, povzbudzovať a zaangažovať. Preto sa usiluje osobne ho poznať, zaujímať sa o jeho problémy a ťažkosti a mať účasť na jeho radoostiach. Predovšetkým ho pobáda, aby sa postupne stával skutočným protagonistom svojej cesty osobného, kresťanského a saleziánskeho vyzrievania.

- Pestovať zmysel pre príslušnosť ku Združeniu

Na formačnej ceste sa tiež vyžaduje, aby sa upevňoval zmysel pre príslušnosť ku Združeniu, aby sa rozvíjali putá bratskej lásky, koordinujúc iniciatívy, skúsenosti a plány, a pestujúc túto citlivosť na rôznych úrovniach (miestnej, provinciálnej, regionálnej a svetovej).

To pomáha aspirantovi vyzrievať vo vedomí, že patrí do širšej reality – do Združenia, ktoré tým, že uskutočňuje sen zakladateľa, sa už dostáva až na kraj sveta v službe mladým, rodine, Cirkvi a občianskej spoločnosti.

Tak aspiranti – ako bratia a sestry v donovi Boscovi – budú rásť v štýle bratských, úprimných, úctivých, nezištných vzťahov, ktoré umožňujú uznať dôležitosť druhého, a budú si uvedomovať svoje obmedzenia a vydávať svedectvo radosti, úcty a vzájomnej lásky.

- Predkladať formy spoločenstva a spolupráce

Táto metóda napokon pomáha aspirantovi otvárať sa pre formy spoločenstva a spolupráce nielen so saleziánskou rodinou a s inými cirkevnými organizmami, ale aj s občianskymi, so spoločensko-kultúrnymi, s politickými, s odborovými a s humanitárnymi organizáciami, zvlášť s tými, ktoré slúžia mladým.

Sprevádzanie má viesť k hodnovernému videniu saleziánskeho života, ktorým je radostné angažovanie sa a služba mladým a ľudovým triedam. To vedie k práci po ich boku v optike *Da mihi animas, cetera tolle*. Je to *umenie*, ktoré celú osobu zahŕňa do procesu vzájomnej interakcie. Nejestvuje cesta sprevádzania, ktorá zapája len jedného z obidvoch protagonistov.

Na záver sa zdá dôležité zdôrazniť, že sprevádzanie nie je „neutrálny“ proces: napriek tomu, že jeho cieľom je pomáhať, môže nastať riziko, že sa zablokuje otvorenosť pre povolanie. Preto je potrebné, aby si formátor uvedomil svoju veľkú zodpovednosť pri sprevádzaní formačných procesov, a preto, aby on sám kráčal cestou sprevádzania a kvalifikovanej formácie v tejto oblasti, ale predovšetkým aby cítil radosť, že pomáha bratovi či sestre pri objavovaní *dobrého života evanjelia*, prežívaného so srdcom dona Bosca.

Zvláštna služba sprevádzania sa učí každodenným životom a s pomocou všetkých členov strediska, pretože všetci sú spoluzodpovední za formáciu.¹⁰¹

Osobný životný projekt aspiranta

V čase počiatkovej formácie sa aspirant učí vypracovať svoj *osobný projekt* a pociťuje potrebu uskutočňovať ho počas svojho života. Jeho postupné uvádzanie do praxe mu pomôže urobiť svoju cestu konkrétnejšou a prežívať saleziánsku evanjelióvu identitu na špecifickom mieste, v špecifickej situácii a v špecifickom čase rastu svojho povolania.

3.1.6 PLÁNOVANIE

Práve počiatková formácia dáva základy dynamického rastu v identite – rastu, ktorý bude musieť pokračovať celý život prostredníctvom seriózneho úsilia o neustále obnovovanie sa. Je to otvorený a nepretržitý proces, ktorý spravidla prechádza tromi rôznymi momentmi: uvedením, prehlbovaním a rozhodnutím. Tieto tri momenty sa tu opisujú podľa kritéria flexibility, s rešpektovaním rytmu rastu každého jednotlivca.¹⁰²

¹⁰¹ V prílohe ako odporúčenie je predstavená *Schéma sprevádzania* aspiranta na saleziána spolupracovníka; je to nástroj, ktorého cieľom je pomôcť formátorovi sledovať formačný proces aspiranta.

¹⁰² V *Prílohe I* sa zdôrazňujú niektoré špecifické akcenty, ktoré treba mať na mysli počas týchto troch momentov počiatkovej

Uvedenie

Cieľom tohto momentu je zblíženie sa s projektom života saleziánov spolupracovníkov.

To sa v podstate uskutoční predstavením tohto špecifického povolania a zoznámením sa s osobnosťou dona Bosca.

Počas tejto fázy sa prediskutujú niektoré základné témy ľudskej a kresťanskej formácie, ktoré poslúžia na objasnenie niektorých prvkov, ktoré sú nevyhnutné pri napredovaní na ceste vyzrievania.

Prehlbovanie

Počas tohto druhého momentu sa prehľbuje povolanie saleziána spolupracovníka spoznávaním a osvojovaním si *Projektu apoštolského života*, čo má vzbudiť odpoveď a postupné vyzrievanie motivácií a rozhodnutí.

Rozhodnutie

Cieľom tretieho momentu je rásť v serióznom a vo vedomom prijatí povolania saleziána spolupracovníka.

Vzhľadom na naznačený životný projekt je to čas syntézy a životného rozlišovania.

V tejto fáze je zvlášť vhodné plánovať významnú náplň a skúsenosti, ktoré aspirantovi pomôžu zložiť *apoštolský prísľub*, ktorým pečatuje vstup do Združenia.

3.2 TRVALÁ FORMÁCIA

Formácia ľudskej osoby trvá celý život. Človek totiž stále rastie, a preto potrebuje nadobúdať stále zrelšie presvedčenie a stále hlbšie motivácie.

Okrem toho, dnešné životné situácie, či už osobné, alebo rodinné a spoločenské, sa neustále vyvíjajú a sú stále novým spôsobom výzvou, pričom každého núti premyslieť – v dynamickej vernosti základným hodnotám – vlastné rozhodnutia a preskúmať vlastné postoje. Človek rastie a vyzrieva v tej miere, v akej je schopný učiť sa od života a tvorivo odpovedať na nové situácie, ktoré mu život prináša.

Okrem toho, keďže nasledovanie Krista a evanjelizácia sa majú uskutočňovať v historických situáciách, ktoré sa stále vyvíjajú, vyžadujú si neustále aktualizované odpovede a formy ohlasovania. To isté sa dá povedať o saleziánskom apoštoláte, ktorý tým, že jeho prednostným záväzkom je výchova mladých, si vyžaduje otvorenosť a úsilie prispôbiť sa situáciám, ktoré sa menia, a novým požiadavkám, ktoré sa objavujú.

Spolupracovník vie, že tak v ľudskej, ako aj v kresťanskej i v saleziánskej oblasti je povolaný neustále udržiavať aktívnym nadšenie svojho povolania a učiť sa zo života. To znamená postoj odpovedania, mentalitu rastu a túžbu rásť, čo predlžuje proces formácie až do konca života. Totiž celý život je povolanie, celý život je formácia – formácia, ktorú treba uskutočňovať s kľúčom vernosti a tvorivosti.

Charakter vývinu a dynamiky človeka, kresťanský život – ako povolanie trvale prežívané v dynamike oslovenia a odpovede –, poslanie saleziána spolupracovníka, zrýchlený rytmus premeny sveta: všetky tieto veci robia potrebnou neustálu formáciu, ktorá vstupuje do osobnej zodpovednosti saleziána spolupracovníka a aj do zodpovednosti Združenia, ktoré má podporovať formáciu plánovaním primeraných iniciatív a ich dotiahnutím do konca.¹⁰³

Trvalá formácia saleziána spolupracovníka – ako proces trvalého vyzrievania – má veľmi

formácie.

¹⁰³ Por. PAŽ/P 16.

presný cieľ, ktorý oprávňuje a pomáha objaviť jej potrebu a dôležitosť. Ide o to, aby sa učil stále lepšie prežívať svoje povolanie, zrelo a radostne, s tvorivou vernosťou a so schopnosťou obnovovať sa – ako trvalú odpoveď Pánovi na výzvy svojho poslania.

3.2.1 POVAHA A CIEĽ

Trvalú formáciu môžeme definovať ako vyjadrenie a ako globálny proces stvárňovania človeka – prostredníctvom učenia sa a vyzrievania počas celého života.

Taká formácia sa odohráva predovšetkým v „každodennom živote“; práve tam sa povolanie mení na skúsenosť, keď sa získava schopnosť učiť sa od života. Nie je to iba záväzok ani individuálna alebo izolovaná skúsenosť človeka, ale utvára sa ako skúsenosť spoločenstva, ovocie spoločného bratského prežívania, vzájomných vzťahov a kvalitnej komunikácie.

Zložitosť a bohatstvo tejto kategórie možno zachytiť vtedy, keď si uvedomíme, že trvalá formácia saleziána spolupracovníka má osobitné charakteristické črty:

- *poznačuje* úplne celý jeho život, oceňuje kvality každého a prispôsobuje ich konkrétnym okolnostiam každej chvíle;

- *zhodnocuje* rôzne momenty alebo etapy jeho života, a tak aktualizuje jeho záväzok prijatého a uskutočňovaného povolania;

- *zapája ho* špecifickým spôsobom – pretože práve on má v rôznych okolnostiach svojho života pôsobením Ducha odpovedať na neustále Božie volanie;

- *stará sa* zvlášť o modlitbu a o sviatostný život za podpory Ducha na osobitnej ceste každého jednotlivca;

- *zahŕňa* všetky oblasti, v ktorých žije a realizuje sa: rodinu, prácu, apoštolské angažovanie sa, spiritualitu, pričom stále vytvára rovnováhu medzi bytím a konaním;

- *odpovedá* na plánovanie – tým spôsobom, že hoci v každej chvíli sa prispôsobuje situáciám a zvláštnym potrebám, používa podstatné organizačné kritériá;

- *využíva* všetky možné zdroje: schôdze, čítanie literatúry, prednášky, stretnutia, životné i apoštolské skúsenosti;

- *podnecuje* jeho vzťah k Cirkvi, ku kultúre, k spoločnosti, ku ekonomike, a pomáha mu do voľby jeho povolania a do jeho osobného angažovania sa zapojiť premenlivé situácie, v ktorých žije;

- *posilňuje* jeho identitu a jeho vernosť povolaniu.

Základný cieľ trvalej formácie saleziána spolupracovníka spočíva konkrétne v tom, že ho robí schopným prežívať povolanie zrelo a radostne, s tvorivou vernosťou a so schopnosťou obnovovať sa, ako odpoveď celého života Pánovi na jeho volanie.

3.2.2 NOSITELIA FORMÁCIE

Protagonizmus a hlavná zodpovednosť za trvalú formáciu prináležia na prvom mieste saleziánovi spolupracovníkovi, a doplnujúcim, ale potrebným spôsobom Združeniu.

Salezián spolupracovník

Prvým nositeľom trvalej formácie je práve salezián spolupracovník, ktorého zodpovedné úsilie nič nemôže nahradiť. On sám musí prejsť cestou rastu a obnovy, a prevziať zodpovednosť za svoju formáciu, v súlade s *Projektom apoštolského života*. Ten totiž potvrdzuje: „Saleziáni spolupracovníci vedomí si dôležitosti trvalej formácie rozvíjajú svoje ľudské dary, aby si stále kvalitnejšie plnili svoje rodinné, profesionálne a občianske úlohy; vyzrievajú vo svojej viere a láske, rastú v spojení s Bohom, aby ich život bol viac evanjeliový a saleziánsky; venujú čas uvažovaniu a štúdiu, aby sa zdokonalili v poznaní Svätého písma, náuky Cirkvi, v poznaní dona

Bosca a saleziánskych dokumentov.“¹⁰⁴

Ide o záväzky, ktoré nikto nemôže uskutočniť namiesto neho, ale jemu sa môže aj sa mu musí pomáhať, aby ich dotiahol do konca.

Všeobecne možno povedať, že saleziánovi spolupracovníkovi náleží úloha robiť svoj charakter vľúdnejším. Má rozvíjať svoje talenty, rásť v rozmere vzťahov, napredovať na svojej ceste viery, osvojovať si saleziánsku charizmu a prehlbovať sa v nej, upevňovať si zdravý zmysel pre mravnosť, vnímať „znamenia čias“ tým, že spozná situácie núdze a chudoby, ktoré má vo svojej blízkosti, vedome sa pripravovať na plodný apoštolát.

Spolupracovník, vedomý si toho, že je spoluzodpovedný za spoločné poslanie, „v Združení spolu s ostatnými prežíva výchovnú a evanjelizačnú spoluzodpovednosť“¹⁰⁵.

Združenie

Združenie ako také je tiež nositeľom trvalej formácie, lebo je spoluzodpovedné za formáciu svojich členov. Takto aj ono rastie neustálym obnovovaním sa vo vernosti donovi Boscovi a v duchovnom rozlišovaní.

Podľa Pravidiel *Projektu apoštolského života* do kompetencie zodpovedných za formáciu – na rôznych úrovniach – patrí príprava ročného programu trvalej formácie a je potrebné starať sa a dbať o všetky špecifické aspekty formácie po dohode s miestnou alebo s provinciálnou radou a najmä s delegátom alebo s delegátkou.¹⁰⁶

3.2.3 PLÁNOVANIE

Samotná povaha trvalej formácie neumožňuje vopred detailne určiť ani zostaviť štruktúru jej rozmanitej náplne – práve preto, lebo má zodpovedať jednak konkrétnym situáciám danej chvíle, jednak špecifickým situáciám jednotlivého saleziána spolupracovníka (vek, prostredie, životné situácie, apoštolské úlohy ...), ako aj situáciám, ktoré vznikajú zo spoločenskej a z cirkevnej reality, ktorá je premenlivá a závisí od času a od miesta.

Avšak je dôležité, aby rady na rôznych úrovniach vypracovávali programy formácie na určité obdobie, ktoré berú do úvahy špecifické požiadavky, formačné ponuky saleziánskej rodiny a Cirkvi.

Z operatívneho hľadiska nie je možné myslieť si, že vývoj formácie sa udeje *priamočiaro* ako za sebou idúce body na priamke, bez opakovania. Jej vývoj sa podobá skôr špirále, ktorá sa neustále vracia, ale na stále vyššej úrovni. Teda v procese formácie sa vracajú hodnoty a témy, o ktorých sa už kedysi diskutovalo, o ktorých sa však s odstupom času uvažuje z iného zorného uhla alebo v inom stupni hĺbky, alebo vo vzťahu k iným súvisiacim okolnostiam, ktoré ich obohacujú.

Vo fáze trvalej formácie sa teda nejdú nevyhnutne hľadať nové alebo špecifické rozmery človeka. Tri rozmery, ľudský, kresťanský a saleziánsky, o ktorých sa systematicky uvažuje počas počiatkovej formácie, nie sú vyčerpané vo svojej schopnosti rásť a vyzrievať. Tieto rozmery sa majú čo najviac pestovať, prehlbovať a upevňovať práve počas fázy ustavičnej formácie.

Trvalú formáciu nemožno uväzniť do vopred stanoveného a pevného plánu, ale požaduje sa, aby zostala otvorená, pružná, tvorivá, kritická, prispôsobivá okolnostiam života i ľudí, aby zodpovedala požiadavkám a možnostiam primeranej formácie.

To znamená, že plánovanie sa musí uskutočňovať v súlade s kritériami, ktoré zaručia jednak praktickosť formácie, a tiež jej jednotu v rozmanitosti. Preto – v súlade s tým, čo sme povedali v prvej kapitole – stanovenie a rozvinutie tém a formačné úsilie a metóda:

- o dajú dôležitosť a budú vedieť určiť a rozvinúť primeraný tematický obsah, ale nezastavia

¹⁰⁴ PAŽ/P 16.1.

¹⁰⁵ PAŽ/Š 22.1.

¹⁰⁶ Por. PAŽ/P 22.4; 26.4.

sa pri osvojovaní si obsahu (*vedieť*);

- budú sa snažiť uviesť saleziána spolupracovníka do dynamiky prežívania a *schopnosti zakúšať* to, čo spoznal, tak, aby mu pomohli urobiť rozhodnutia a prevziať záväzky, čo značí študované témy preniesť do života a do činnosti;
- budú dbať o charakterizovanie ľudskej, kresťanskej a saleziánskej identity spolupracovníka – predkladaním a rozvíjaním hodnôt, motivácií a postojov, ktoré utvárajú jeho zrelú osobnosť;
- vsadia do hry jednak schopnosť človeka viesť dialóg, jednak účasť na živote občianskej, kresťanskej a saleziánskej komunity – tým, že zabezpečia bohatú skúsenosť spoločenstva, ktorú sú schopné vzbudiť kresťanský a saleziánsky duch i apoštolská láska.

Tak Združenie ako aj jednotlivý salezián spolupracovník v celku usmernení, kritérií a motivácií, ktoré zahŕňajú priebeh fáz formácie, budú môcť nájsť svetlo, ktoré osvecuje, a silu, ktorá podopiera úsilie formácie, a ktoré pramenia z radostnej túžby byť lepšími pre dobro všetkých. Trvalá formácia sa tak stáva vyjadrením úcty a vernosti radostnému povolaniu saleziána spolupracovníka.

KAPITOLA 4: FORMÁCIA PRE SLUŽBU ZODPOVEDNOSTI V ANIMOVANÍ A V RIADENÍ

Projekt apoštolského života výslovne označuje službu animovania a zodpovednosti v Združení ako špecifický a dôležitý apoštolát saleziána spolupracovníka.

Jej základným cieľom je napomáhať rast a vyzrievanie Združenia:

- v spoločenstve,
- v duchovnom živote,
- v saleziánskom poslaní.¹⁰⁷

Tento cieľ sa uskutočňuje, keď je každý člen Združenia sprevádzaný na ceste rastu v týchto troch oblastiach, aby bol stále viac v zhode s identitou, ako ju načrtáva *Projekt apoštolského života*. Z toho pramení závažnosť formácie spolupracovníkov zodpovedných za Združenie. Spolu s počiatočnou a trvalou formáciou je to jedna zo základných oblastí formácie. Formácia zodpovedných za Združenie je dôležitá:

– *pre samotného spolupracovníka*. Na to, aby salezián spolupracovník mohol kompetentne zastávať úlohu zodpovedného, potrebuje neustálu formáciu. Prevziať zodpovednosť, starať sa o život druhých, je základnou charakteristickou črtou zrelého človeka, preto táto formácia je dôležitou súčasťou procesu osobného vyzrievania, ktorý trvá celý život¹⁰⁸;

– *pre službu, ktorú má poskytovať*. *Projekt apoštolského života* stanovuje, že práve zodpovední v Združení majú pomáhať saleziánom spolupracovníkom v ich formácii – primeranými zásahmi. Na to, aby zodpovedný za animovanie a za riadenie urobil službu hodnou tohto mena, musí pochopiť dôležitosť svojej prípravy na túto službu – s neustálym osobným procesom vyzrievania vo viere a pripodobňovania sa Kristovi, podľa Otcovej vôle a pod vedením Ducha Svätého;

– *pre poslanie, ktoré treba uskutočniť*. Poslanie si vyžaduje sformovaných ľudí, schopných odpovedať na požiadavky dneška. Preto úsilie o solidnú formáciu vzhľadom na službu, ktorú zodpovedný spolupracovník má poskytnúť, je preňho prvoradou úlohou vo svedomí. Táto príprava sa nesmie ani podceňovať, ani improvizovať.

4.1 KRITÉRIÁ FORMÁCIE ZODPOVEDNÝCH

Je možné sformulovať niektoré všeobecné kritériá, ktorými sa má vyznačovať špecifická formácia zodpovedných.

4.1.1 JEDNOTA MEDZI BYTÍM A KONANÍM

Kresťan je povolaný prežívať v jednote celú svoju existenciu a každodennú skúsenosť.

V saleziánskom prostredí sa dnes často používa výraz *apoštolská vnútorná hĺbka*. Prejav dualizmu a dichotómie nastávajú vtedy, keď sme povrchní (chýba nám vnútorná hĺbka) alebo sme aktivistami „do krajnosti“ (chýba nám pravý zmysel pre apoštolát).

Medzi dvomi skutočnosťami – byť členom Cirkvi a byť občanom sveta – zodpovedný nie je povolaný zvoliť si výlučne jeden z týchto dvoch termínov, ale všetky svoje sily má usporiadať a upriamiť smerom k jednote. Formácia sa uskutočňuje v neustálej vzájomnej súčinnosti medzi bytím a konaním, medzi uvažovaním a činnosťou, a zahŕňa dynamizmus, aktivitu, metódu, starostlivosť, ktorá zahŕňa celý život a ktorá pohýna formovať seba samého prostredníctvom

¹⁰⁷ Por. PAŽ/P 17.1; PAŽ/Š 11.

¹⁰⁸ Por. PAŽ/Š 9.1.

uvažovania o tom, čo človek prežíva.

4.1.2 ŠTÝL ANIMOVANIA

Každý, kto vykonáva službu zodpovednosti, je si vedomý, že spoločenstvo, autonómia a kolegiálnosť definujú pôvodnú identitu Združenia v saleziánskej rodine, a v dôsledku toho cíti výzvu podporovať ich na všetkých úrovniach.

4.1.3 ZMYSEL PRE PRÍSLUŠNOSŤ K ZDRUŽENIU

Formácia zodpovedných musí udržiavať živý zmysel príslušnosti ku Združeniu oceňovaním vzťahov bratskej lásky, aby sa naučil koordinovať iniciatívy, skúsenosti a plány – tým, že sa stará o rozvíjanie citlivosti a vzťahu na rôznych úrovniach (miestnej, provinciálnej, regionálnej, svetovej). To pomôže v saleziánovi spolupracovníkovi zväčšiť povedomie príslušnosti k širšej skutočnosti; ňou je Združenie, ktoré don Bosco „zamýšľal“ v celosvetových rozmeroch, v službe rodine, Cirkvi, saleziánskej rodine a občianskej spoločnosti.

4.1.4 OCEŇOVANIE SPOLUZODPOVEDNOSTI

Salezián spolupracovník, ktorý vykonáva službu animovania a riadenia, nerobí a nerozmýšľa za všetkých, nekontroluje a nenahrádza všetkých ani nevnučuje svoje myšlienky alebo svoju vôľu. Jeho úlohou je pomáhať iným rozvíjať víziu a poslanie Združenia na všetkých úrovniach.

4.1.5 KOMPETENCIA A PROFESIONALITA

Kvalifikácia je dnes vo všetkých oblastiach kritériom rozvoja a úspechu. Dobro treba robiť dobre, nestačí ho konať akokoľvek. Treba dosahovať ciele naplánovaných zásahov: to predpokladá neustály postoj rozlišovania a súčinnosti, preverovania, ochoty prispôsobovať sa výzvam, rásť podľa požiadaviek čias a vlastného apoštolského záväzku.

4.1.6 PREDCHÁDZAJÚCA FORMÁCIA

Otvorenosť pre službu animovania a zodpovednosti sa musí začať už počas počiatočnej formácie, pretože každý salezián spolupracovník má cítiť zodpovednosť za spoločné poslanie. Nehovoríme tu o formácii pre rozvíjanie špecifických úloh, ktoré má zodpovedný plniť, ale o vyzrievaní v postoji konkrétnej spoluzodpovednosti a otvorenosti pre službu, pretože od každého saleziána spolupracovníka sa môže žiadať, aby na určitý čas ponúkol svoju silu a schopnosti na službu animovania a zodpovedného riadenia.¹⁰⁹

4.1.7 CHARIZMATICKÁ PRÍTOMNOSŤ

Cieľom tejto špecifickej formácie je pomôcť zodpovedným prežívať apoštolskú službu pozitívnym, radostným a saleziánskym spôsobom. To si vyžaduje dôveryhodnosť, schopnosť vzbudzovať dôveru, vytrvalosť, starostlivosť o vzťahy, rast a záujem o všetkých členov Združenia.

4.2 ČASY A ZDROJE

Formácia zodpovedného sa začína jeho vymenovaním do funkcie a uskutočňuje sa počas jej vykonávania. Podmienkou na to, aby spolupracovník mohol zastávať službu zodpovednosti, totiž nie je byť už pripravený na jej vykonávanie, ale to, že slobodne a veľkodušne prijíma, že dá svoje dary a trochu svojho času a svojich síl do služby pre rast Združenia. Preto nejestvuje cesta formácie, ktorej by predchádzalo prevzatie poverenia (to by niektorých mohlo viesť k riziku „karierizmu“

¹⁰⁹ Por. PAŽ/P 17.1; 22.1.

a iných k zbavovaniu sa zodpovednosti), pretože „saleziáni spolupracovníci ochotne prijímajú obdobie služby riadenia, ktorá sa od nich vyžaduje, prežívajú ho s rozvahou a súčinnosťou a prehlbujú špecifickú formáciu, potrebnú na to, aby podľa programov, ktoré určí Združenie, lepšie kvalifikovali svoju službu“¹¹⁰.

Možno teda tvrdiť, že zodpovedný sa formuje *tým, že vykonáva službu zodpovedného*, vykonávaním svojho mandátu, za neustálej vzájomnej súčinnosti medzi činnosťou a uvažovaním. Kým činnosť je prirodzene zahrnutá do špecifickej úlohy, ktorú má vykonávať, uvažovanie a prehľbovanie poznatkov treba napomáhať niektorými akcentmi a iniciatívami:

- bude sa usilovať venovať čas na hlbšie naštudovanie tém a aspektov týkajúcich sa jeho služby (formácia seba samého);
- bude sa zúčastňovať na dňoch formácie, organizovaných pre osoby poverené zodpovednosťou za rôzne úseky animovania na rôznych úrovniach;
- postará sa o to, aby na začiatku mandátu novej rady si vyhradil vhodný čas na hlbšie spoznanie danej problematiky;
- bude prítomný na stretnutiach a na schôdzach usporiadaných cirkevnými orgánmi s ohľadom na účinnejšiu službu animovania združení veriacich laikov.

4.3 OPERATÍVNE USMERNENIA

Formácia zodpovedného zahŕňa zameranie na rôzne špecifické úlohy, ktoré treba vykonať, vrátane osvojenia si vhodných techník. Najdôležitejšou vecou je však formovanie vlastného zmyslu pre zodpovednosť. Totiž od toho závisí vzrast saleziánov spolupracovníkov, ktorí sú mu zverení, a rozvoj Združenia.

Formácia zodpovedného sa uskutočňuje vzájomným prepojením jej zvláštnych a charakteristických prvkov s tromi *rozmermi* a so štyrmi *piliermi* formácie, ktoré tvoria základ usmernení uvedených v tomto dokumente. Hoci nikdy nestráca zo zreteľa celkový referenčný rámec, zdôrazníme niektoré špecifické akcenty formácie zodpovedných.

4.3.1 ĽUDSKÝ ROZMER

Vedieť

- Poznať svoje vlastné zdroje, aby mohol posilňovať a rozvíjať vlastnosti, ktoré má mať ako zodpovedný za riadenie;
- osvojiť si niektoré stratégie, aby pozitívnym spôsobom zvládol stres, konflikt a napätia, ktoré sa zažívajú v službe animovania a riadenia;
- chápať motivácie a spoznať prežitú minulosť každého jedného saleziána spolupracovníka, ktorý mu je zverený, aby mu mohol pomáhať dávať vo všetkých oblastiach to najlepšie.

Vedieť konať

- Neustálou a dopĺňajúcou formáciou rozvíjať svoje osobné a odborné kompetencie aj svoje teoretické základy;
- plánovať a projektovať všetky akcie v živote Združenia;
- vedieť animovať a usmerňovať skupinu na vhodné ciele;
- používať rôzne komunikačné nástroje, aby bol schopný komunikovať na rôznych úrovniach.

Vedieť byť

- Vyzrievať v sebaúcte – tak, že nebude s inými súperiť a bude vedieť oceniť dary každého.

¹¹⁰ PAŽ/P 17.2.

Totíž zodpovedný koná pre rast svojich bratov a sestier tým, že každému pomáha objaviť prijatý dar a prepojiť svoje dary s darmi iných, pričom sleduje spoločný a spoločne uskutočňovaný projekt;

- pestovať *zmysel pre zodpovednosť*: povedomie úlohy, ktorá mu bola zverená, ochotu a veľkodušnosť pri jej uskutočňovaní;
- vedieť byť rozhodný pri vykonávaní svojho mandátu, ale zároveň treba byť pokorný a prístupný pre sebakritiku, ochotný počúvať a meniť sa;
- prevziať zodpovednosť za svoje činy a za rozhodnutia, ktoré robí v rámci Združenia saleziánov spolupracovníkov, pričom je schopný odôvodňovať ich na základe požiadaviek *Projektu apoštolského života*.

Vedieť žiť v spoločenstve

- Byť schopný žiť v spoločenstve a viesť dialóg aj v ťažkých situáciách;
- oceňovať a podporovať prácu v tíme;
- mať kompetencie na podporovanie vzniku skupiny a poznať dynamiky, aby túto skupinu vedel animovať v spoločenstve.

4.3.2 KREŠŤANSKÝ ROZMER

Vedieť

- Prehĺbiť poznanie rôznych biblických textov, ktoré predstavujú autoritu ako službu spoločenstvu;
- dopĺňať svoje poznatky z oblasti doktrínnej, cirkevnej a morálnej, aby zachytil, čo je v nich *nové*. To je dôležité, ak chceme pomáhať strediskám, aby „nezostali stáť pri okne“, zatiaľ čo sa rodí nový svet. Zvláštnu dôležitosť má štúdium sociálnej náuky Cirkvi.

Vedieť konať

- Sprevádzať procesy novej evanjelizácie v stredisku, v provincii;
- osvojiť si a vykonávať umenie rozlišovania na všetkých úrovniach.

Vedieť byť

- Vyzrievať vo vedomí, že, je „povoláný prijať zodpovednú funkciu“¹¹¹, a zakusovať radosť, že ju zastáva verne a v duchu evanjeliovkej služby, nie pre márnú slávu, ale pre spoločné dobro.

Vedieť žiť v spoločenstve

- Vytvoriť vzťahy vzájomnej dôvery a spolupráce s biskupmi a so živými silami Cirkvi, pričom uprednostňujú tých ľudí, skupiny a sily, ktoré sa najviac hodia pre naše špecifické poslanie.

4.3.3 SALEZIÁNSKY ROZMER

Vedieť

- Prehĺbiť si poznanie saleziánskej spirituality (živé poznanie dona Bosca), saleziánskej rodiny a dejín a života Združenia saleziánov spolupracovníkov, jednak na svetovej úrovni, ako aj na miestnej;
- pochopiť a vnútorne prijať *Projekt apoštolského života* a príslušný komentár, najmä čo sa

¹¹¹ PAŽ/Š 22.1.

týka organizácie a zmyslu pre príslušnosť ku Združeniu.

Vedieť konať

- Pomáhať posilniť v saleziánoch spolupracovníkoch autonómiu Združenia: zodpovedný pestuje v sebe samom a pomáha Združeniu vyzrievať v zdravej a v úctivej autonómii v spoločenstve so saleziánskou rodinou;
- pracovať spravidla v skupine, vychádzajúc z neustáleho starostlivého úsilia osobne poznať jej členov, bratsky sa deliť o radosti, o bolesti a o oprávnené túžby každého;
- vypracovávať plán a organizovať vhodné preverovanie plánu. To povedie vedomejšie a presvedčenejšie plánovať a dá väčšiu konzistentnosť a pevnosť schopnosti navrhovať činnosť.

Vedieť byť

- Vyzrievať v opravdivom duchu služby. Na to, aby sa spoluzodpovednosť v poslaní premietla do spoluzodpovednosti v činnosti, „poverenia v rámci Združenia na akejkoľvek úrovni sa vykonávajú v duchu služby podľa princípov spoločenstva, spoluzodpovednosti, súčinnosti a spolupráce“¹¹²;
- vedieť sa vrátiť do bežného života v Združení. Zodpovední „po ukončení svojej služby svedčia o vlastnej príslušnosti k Združeniu postojom skromnosti a ochoty“¹¹³.

Vedieť žiť v spoločenstve

- Konať *animačným štýlom*. Animovať znamená:
 - starať sa o formáciu ľudí viac ako o obyčajné fungovanie štruktúr;
 - viac sprevádzať procesy povolania ako organizačné aspekty;
 - zamerať sa viac na kvalitu ako na kvantitu zásahov;
 - viac otvárať Združenie pre konfrontovanie sa so životom a s kultúrou, ako ho uzatvárať do bezpečnej izolácie;
 - napomáhať rast silného zmyslu pre kolegiálnosť¹¹⁴;
 - podporovať vzájomné podelenie sa, s rešpektom autonómie a úloh každého;
- konať vo vzájomnej súčinnosti s animačnými radami (tzv. konzultami) saleziánskej rodiny¹¹⁵, s animačnými štruktúrami a s kontaktnými osobami iných skupín¹¹⁶ miestnych cirkví.

¹¹² PAŽ/P 7.1.

¹¹³ PAŽ/P 17.2.

¹¹⁴ Por. PAŽ/Š 36.2; 37.4.

¹¹⁵ Por. PAŽ/P 22.1; 26.1.

¹¹⁶ Por. PAŽ/P 10.

KAPITOLA 5: FORMÁCIA FORMÁTOROV

Osobitnú dôležitosť má formácia tých, ktorým je zverená formačná zodpovednosť, s cieľom zaručiť samotnú identitu Združenia. Niektorí spolupracovníci sú totiž osobitne poverení touto dôležitou úlohou.

Združenie v rámci *plánu trvalej formácie* má úlohu podporovať iniciatívy zamerané na formáciu formátorov tak, aby mohlo mať čo najväčší počet *odborníkov* na sprevádzanie bratov a sestier v procese ich rastu. Odovzdávanie *poznatkov a skúseností* totiž prispieva vyzrievaniu človeka, kresťana a saleziána vo *výchovnej kompetencii* potrebnej na splnenie takej delikátnej úlohy.

Vo všeobecnosti za organizovanie a uskutočňovanie kurzov formácie pre formátorov je zodpovedná provinciálna rada spolu s regionálnou animačnou radou¹¹⁷, ale môžu sa uskutočniť aj miestne iniciatívy ako odpoveď na špecifické potreby alebo požiadavky.

Pridržiavajúc sa všeobecnej štruktúry a celkového referenčného rámca tohto dokumentu tu poukážeme len na niektoré špecifické prvky formácie formátorov.

5.1 ĽUDSKÝ ROZMER

5.1.1 VEDIEŤ

Úloha formátora si vyžaduje predovšetkým múdrosť a zdravý rozum. To neznamena, že by neboli potrebné niektoré špecifické poznatky, predovšetkým v oblasti *vied o výchove*, ktoré môžu obohatiť uvažovanie o formačnej skúsenosti. Taktiež poznanie niektorých jednoduchých prvkov zo psychológie, najmä zo psychológie vzťahov, môže zlepšiť dynamiku vzťahov pri riadení skupiny a poznanie jednotlivca i vzťah s ním.

Ďalší dôležitý prvok predstavuje dobré poznanie oblasti, v ktorej spolupracovníci žijú, poznanie iných *výchovných organizácií*, ktoré pôsobia vo vzájomnom „zosieťovaní“, a najmä v saleziánskej rodine, a rozvoj i hlbšie naštudovanie sociálnych tém.

5.1.2 VEDIEŤ KONAŤ

V oblasti *zručností* je určite užitočná schopnosť primerane používať rôzne didaktické metódy a techniky potrebné na predstavenie a na vypracovanie formačných tém. Okrem toho je užitočné, aby formátor poznal a vedel uplatniť niektoré techniky animovania skupiny. On musí vedieť počúvať a byť kreatívny, mať intuíciu a schopnosť primerane odpovedať na výzvy prostredia a rôznych situácií, ako aj na požiadavky jednotlivých spolupracovníkov, ktorí sú mu zverení.

5.1.3 VEDIEŤ BYŤ

Zodpovednosť, ktorá sa zveruje formátorovi, zahŕňa, aby bol človekom ochotným kvalifikovať sa vzhľadom na službu, ktorú má poskytovať. To si vyžaduje disponovanosť *formovať seba samého* a určitý sklon študovať a osobne sa vzdelávať.

Formátor okrem toho má byť človekom schopným duševnej sebakontroly a sebapoznania, aby sa vyhol pokušeniam – niekedy neúmyselným – sebaapresadzovania alebo silno individualistických postojov. Formátor je obdarený duchom služby a apoštolskej lásky.

¹¹⁷ Por. PAŽ/Š 29; PAŽ/P 26.4.

5.1.4 VEDIEŤ ŽIŤ V SPOLOČENSTVE

Formátor má byť schopný interakcie s inými, vyhýbať sa každej forme paternalizmu, a usilovať sa prežívať vzájomné obohacovanie s tými, ktorých formuje. Z tohto dôvodu má byť človekom schopným počúvať, komunikovať a viesť dialóg.

5.2 KREŠŤANSKÝ ROZMER

5.2.1 VEDIEŤ

Primerané poznanie Svätého písma je dôležitým zdrojom, ktorý podporuje skúsenosť formátora. Okrem iného cíti potrebu pozorne sledovať Učiteľský úrad Cirkvi, pápeža, biskupov, a prehľbuje si poznanie Písma a učenia Cirkvi. Totiž pozornosť voči Učiteľskému úradu Cirkvi predstavuje hlavnú cestu celej kresťanskej formácie.

5.2.2 VEDIEŤ KONAŤ

Na to, aby formačná cesta bola účinná a plodná, je potrebné, aby bola zvnútornená. S tým cieľom formátor bude dbať o napomáhanie rastu pravých a hlbokých motivácií, primerane tomuto špecifickému povolaniu.

Z tohto hľadiska môže formácia dospieť k spojeniu so skutočným osobným *sprevádzaním* vo vlastnom zmysle slova. Preto by bolo veľmi užitočné, aby formátor teoreticky i skúsenosťou poznal umenie *duchovného rozlišovania*.

5.2.3 VEDIEŤ BYŤ

Formátor cíti potrebu často rozjímať o Božom slove a žiť v hlbokom sviatostnom spolení s Pánom Ježišom. Je človekom s hlbokou vnútornou zrelosťou, ktorý dokáže odovzdávať iným radosť z pravého duchovného života.

Je veriacim, ktorý sa neobmedzuje na „poučovanie“, ale ktorý dosvedčuje svoju vieru a svoje základné rozhodnutie pre Kráľovstvo predovšetkým svojím životom.

5.2.4 VEDIEŤ ŽIŤ V SPOLOČENSTVE

Úlohu formácie možno vidieť v logike schopnosti podeliť sa o duchovné dobrá. To si vyžaduje zo strany formátora – okrem spolupráce s mládežníckymi a humanitárnymi občianskymi organizáciami – schopnosť podporovať spoluprácu s inými cirkevnými organizáciami.

5.3 SALEZIÁNSKY ROZMER

5.3.1 VEDIEŤ

Osobu formátora má charakterizovať dobré poznanie dejín, pedagogiky a spirituality dona Bosca. Žiada sa, aby si tieto poznatky osvojil bytostne, a nielen školským spôsobom osvojovania si učiva. Formátor do hĺbky pozná všetky časti *Projektu apoštolského života*, jeho úradný komentár a dokumenty o formácii.

5.3.2 VEDIEŤ KONAŤ

Formátor vie vytvárať a udržiavať vzťahy s aspirantmi saleziánskym štýlom a metódou, ktorú možno nazvať „metóda Dobrého pastiera“. To znamená naučiť sa kráčať po boku bratov a sestier vo formácii, ponúkať pomoc, ktorú môžu potrebovať, počnúc blízkosťou, poznaním a láskou.

Jeho úlohou je naučiť sa animovať saleziánskym štýlom život svojej skupiny.

5.3.3 VEDIEŤ BYŤ

Formátor vie dosvedčovať svoje rozhodnutie sa pre saleziánske povolanie a svoju vitálnu vernosť. Je človekom naplno zapojeným do života Združenia, ktorý dokáže odovzdávať živý zmysel pre príslušnosť.

Je dôležité, aby bol vyzbrojený niektorými charakteristickými charizmatickými čnosťami: dynamizmom, schopnosťou odovzdávať radosť a optimizmus, duchom modlitby, láskou ku sviatostiam, úctou voči Pomocnici, milosťou jednoty, ktorá mu umožňuje byť kontemplatívnym v činnosti – podľa ducha dona Bosca.

5.3.4 VEDIEŤ ŽIT V SPOLOČENSTVE

Formátor vie, že saleziáni spolupracovníci sú povolaní vtláčať svojim vzťahom pečať bratskosti, úcty, vľúdnosti, veselosti. Preto sa bude usilovať zabezpečiť, aby štýl schôdzok a formačných stretnutí spoločenstva bol poznačený duchom dona Bosca.

To si vyžaduje zo strany formátora taktiež vôľu osobne poznať tých, ktorí mu boli zverení, zaujímať sa o ich problémy, bratsky sa zúčastňovať na okamihoch ich radostí a utrpenia.

ZÁVER

Formácia je umenie, je to dynamický proces, ktorý trvá celý život. Práve to je dôvod, pre ktorý tieto *Usmernenia a pokyny pre formáciu saleziánov spolupracovníkov* predstavujú – viac než presné definovanie procesu – podnet, východiskový bod a zdroj.

Byť saleziánmi spolupracovníkmi, vedomými si vlastného kresťanského a saleziánskeho povolania v dnešnom svete, znamená:

- *angažovať sa* za evanjelizovanie kultúry a spoločenského života;
- *spolupracovať* na budovaní Božieho kráľovstva – tam, kde človek žije: v rodine, na pracovisku, medzi vlastnými priateľmi;
- *byť* stále ochotní vychádzať zo seba samých, s cieľom stretávať druhých, najmä tie najchudobnejšie deti a mládež, a uskutočňovať úlohu záchrany každého prostredníctvom pedagogiky dobroty, charizmatického prvku duchovnej a apoštolskej skúsenosti dona Bosca.

Tieto formačné usmernenia, ktoré sa ponúkajú Združeniu, sú ovocím pomalého napredovania v dialógu, v skúmaní, v uvažovaní, ktoré si kladie za cieľ predstaviť jednotnejší a celistvejší formačný proces zrozumiteľnejším a aktuálnejším jazykom, aby sa zaručilo, že všetci ich môžu čítať a prakticky uskutočňovať. Určite to nie sú vyčerpávajúce usmernenia, ale každý región, provincia, či miestne stredisko ich bude musieť začleniť do rozličných kontextov, berúc do úvahy svoju vlastnú realitu.

Rozšírenie Združenia na rôznych kontinentoch totiž vzbudzuje veľmi bohaté a dynamické situácie, s farbami typickými pre každú kultúru, do ktorej zapustilo korene. Jednako, charizma je tá istá a musí sa chrániť a umožňovať jej, aby prinášala ovocie – so silným zmyslom pre príslušnosť a pre spoluzodpovednosť a s radosťou i s vdáčnosťou za vzácne dedičstvo, ktoré sme dostali od Ducha Svätého a od dona Bosca ako dar.

Práve z tohto dôvodu treba stránky tohto dokumentu pretlmočiť do každého jedného prostredia, aby sa mohli dotknúť konkrétneho života každého spolupracovníka.

Združenie saleziánov spolupracovníkov zveruje donovi Boscovi – v roku dvojstého výročia jeho narodenia – túto formačnú cestu, a pre každého svojho člena na jeho príhovor vyprosuje milosť prežívať so zápalom vlastné saleziánske povolanie. Neprestajné odovzdávanie sa Márii Pomocnici, Matke a Učiteľke, nech prispeje k tomu, aby sme úlohu byť *znamienami a nositeľmi Božej lásky* citeľnejšie a konkrétnejšie plnili na všetkých miestach, kde sa uskutočňuje posolstvo dona Bosca a saleziánske povolanie, aby sme boli kvasom nádeje a lásky pre mužov a pre ženy našej doby.

PRÍLOHA Č. 1:

Tematický a operatívny obsah počiatočnej formácie

Obsah, ktorý nasleduje, má naznačujúcu hodnotu. Jeho uvedením chceme doceliť predstavenie niektorých základných línií formačnej cesty ašpiranta

ĽUDSKÝ ROZMER			
	UVEDENIE	PREHĽBENIE	ROZHODNUTIE
VEDIEŤ	Spoznať základné prvky dôstojnosti človeka	- Definovať ľudské vlastnosti, ktoré sú potrebné na prežívanie saleziánskeho povolania - Poznať politickú, spoločenskú, ekonomickú a kultúrnu realitu, v ktorej žijeme	Pochopiť dôležitosť mať projekt pre svoj život
VEDIEŤ KONÁŤ	Nasmerovať svoje jestvovanie a konanie v súlade s etickými hodnotami	Na každej úrovni podporovať ľudské práva	Sformulovať vlastný <i>Osobný životný projekt</i> vo svetle PAŽ
VEDIEŤ BYŤ	Uvedomovať si a dať hodnotu sebe samému ako osobe	Zapojiť a integrovať rôzne aspekty každodenného života, počnúc vlastným povoláním	Rásť v citovej rovnováhe, v odvahe a v schopnosti robiť trvalé a pevné rozhodnutia
VEDIEŤ ŽIŤ V SPOLOČENSTVE	Oceňovať prítomnosť a rozdielnosť druhých ako bohatstvo vo vlastnom osobnom raste	- Vytvárať si s inými vzťah s úctou, s dôverou, s empatiou a prijatím - Považovať prácu v <i>tíme</i> za základný spôsob apoštolského úsilia a života v Združení	Väčšmi si uvedomovať vlastné limity a rásť v schopnosti učiť sa pozitívne zvládať konflikty

NIEKTORÉ ZÁKLADNÉ TÉMY V SÚVISLOSTI S ĽUDSKÝM ROZMEROM

1. Dôstojnosť človeka, pretože je obrazom Boha
2. Etická hodnota človeka ako osoby
3. Formovanie svedomia človeka
4. Zmysel života
5. Spoločenská bytosť
6. Otvorení pre transcendentno
7. Ľudské práva
8. Ako zostaviť vlastný *Osobný životný projekt*

KREŠŤANSKÝ ROZMER			
	UVEDENIE	PREHLBENIE	ROZHODNUTIE
VEDIEŤ	<ul style="list-style-type: none"> - Poznať príbehy a nauku Biblie - Poznať Katechizmus Katolíckej cirkvi ako náukovú a vitálnu syntézu kresťanskej viery - Zamerať sa na dôsledky, ktoré pochádzajú zo skutočnosti, že človek je angažovaným laikom 	<ul style="list-style-type: none"> - Objasniť, čo zahŕňa žiť ako pokrstený - Zistiť znaky povolania a poslania laika 	<ul style="list-style-type: none"> - Upevniť sa vo vedomí dôležitosti študovať Bibliu a teológiu pre vlastný duchovný rast - Spoznať základné dokumenty Učiteľského úradu Cirkvi, najmä exhortáciu <i>Christifideles laici</i>
VEDIEŤ KONÁŤ	Osvetľovať svoje skutky svetlom kresťanskej viery	Zvnútorňovať si to, čo znamená jednota medzi vierou a každodenným životom	Rozvíjať svoje talenty v službe druhým
VEDIEŤ BYŤ	Vziať na seba dôsledky prežívania svojho kresťanského angažovania sa v dnešnom svete	Oceňovať blahoslavenstvá ako životný proces pripodobňovania sa Kristovi	Rásť na ceste vyzrievania v kresťanskom živote – smerom k dôslednej syntéze viery a života
VEDIEŤ ŽIŤ V SPOLOČENSTVE	Prežívať skúsenosť viery v skupine	<ul style="list-style-type: none"> - Cítiť sa a byť živou súčasťou Cirkvi - Posilňovať jednotu rodiny ako domácej cirkvi 	Budovať Cirkev v rôznych situáciách, v ktorých žije

NIEKTORÉ ZÁKLADNÉ TÉMY V SÚVISLOSTI S KREŠŤANSKÝM ROZMEROM

1. Povolanie ľudí
 - a. Sviatosti Cirkvi
 - Uvedenie do kresťanského života (krst, birmovanie, Eucharistia): nová dôstojnosť
 - Sviatosť zmierenia a pomazania chorých: opora na ceste
 - Sviatosti kresťanského povolania (manželstvo, posvätný stav)
 - b. Nasledovať Krista v dnešnej dobe
 - c. Životné stavy kresťana (laik, rehoľník, klerik)
2. Povolanie a poslanie laika
3. Cirkev: Boží ľud, Kristovo telo
4. Kresťan a rodina
5. Práca kresťanského laika
6. Kresťan v oblasti, kde žije, a v spoločensko-politickej realite a miestna cirkev

SALEZIÁNSKY ROZMER			
	UVEDENIE	PREHLBENIE	ROZHODNUTIE
VEDIEŤ	<ul style="list-style-type: none"> - Poznať osobnosť dona Bosca: jeho dobu, jeho kňazské povolanie, jeho poslanie vychovávateľa a evanjelizátora: jeho identitu zakladateľa - Spoznať základné prvky povolania saleziána spolupracovníka 	<ul style="list-style-type: none"> - Spoznať základné prvky a rôzne skupiny, ktoré tvoria saleziánsku rodinu a <i>Chartu identity saleziánskej rodiny</i> - Spoznať výzvy dnešnej výchovy - Spoznať preventívny systém ako výchovnú metódu a ako spiritualitu - Spoznať realitu mládeže na svojom území - Spoznať <i>Projekt apoštolského života</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Spoznať ročné <i>Heslo (Strennu)</i> hlavného predstaveného - Spoznať dejiny Združenia - Oceňovať záväzky týkajúce sa Združenia na vyšších úrovniach: provinciálnej, regionálnej, svetovej
VEDIEŤ KONAŤ	<p>Posilniť osobné zručnosti v službe saleziánskej charizme</p>	<p>Plánovať svoj apoštolát vo svetle preventívneho systému</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Získavať zručnosti potrebné vo svojom poslaní - Tvorivo odpovedať na potreby dnešných mladých - Šíriť úctu k Márii Pomocnici
VEDIEŤ BYŤ	<p>Vnútorne prijímať čnosti dona Bosca s cieľom postupne si osvojovať jeho spiritualitu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Oceňovať bohatstvo toho, že sme súčasťou saleziánskej rodiny - Prijímať postoje a hodnoty, ktoré charakterizujú saleziánskeho ducha: veselosť, optimizmus, tvorivosť - Pestovať úctu k Márii Pomocnici a k svätým saleziánskej rodiny 	<ul style="list-style-type: none"> - Prijímať životný štýl saleziána spolupracovníka v každodennom živote podľa usmernení <i>PAŽ</i> - Veľkodušne si zvoliť nejaký apoštolský záväzok a záväzok saleziánskej činnosti - Prežívať zmysel pre príslušnosť a pre spoluzodpovednosť v Združení
VEDIEŤ ŽIŤ V SPOLOČENSTVE	<p>Uvedomovať si dôležitosť miestneho strediska v živote Združenia</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Začleniť sa do miestneho strediska a oceňovať ho ako priestor rastu - Zúčastňovať sa na chvíľach formácie, spirituality a slávenia, ponúkaných Združením a saleziánskou rodinou danej oblasti 	<p>Aktívne sa zúčastňovať na živote provincie a miestneho strediska</p>

NIEKTORÉ ZÁKLADNÉ TÉMY V SÚVISLOSTI SO SALEZIÁNSKÝM ROZMEROM

OSOBNOSŤ DONA BOSCA

1. Jeho doba: jeho život ako odpoveď na povolanie
2. Vychovávateľ a evanjelizátor mladých
3. Don Bosco s Bohom
4. Muž Cirkvi
5. Zakladateľ
6. Jeho prednostná voľba apoštolátu: mladí

POSLANIE SALEZIÁNA SPOLUPRACOVNÍKA

7. Povolanie saleziána spolupracovníka
8. Špecifické laické povolanie
9. Povolání na poslanie
10. Výzva vychovávať v dnešnej dobe
11. Ciele výchovného procesu
 - a. stále nová a originálna syntéza
 - b. výchovné prostredie
 - c. rôzne typy apoštolátu vo výchovnej oblasti
12. Rozhodnutie dona Bosca: predchádzať (*preventívny systém*):
 - a. jeho aktuálnosť
 - b. jeho charakteristické črty
 - láskavosť
 - rozum
 - náboženstvo
13. Salezián spolupracovník angažovaný v ľudskej, v sociálnej a v politickej realite
 - a. apoštolské potreby oblasti, v ktorej žije
 - b. animátor pastorácie rodín
 - c. rodina – miesto výchovy a evanjelizácie
 - d. typicky saleziánsky apoštolát
 - e. mladosť – vek premien a rozhodnutí
 - f. marginalizácia mladých a jej riziká
 - g. formačný apoštolát
 - h. apoštol v bežnom živote

PRÍSLUŠNOSŤ KU ZDRUŽENIU

14. Verejné združenie veriacich v Cirkvi
15. Dejiny Združenia
16. Ako sa stať saleziánom spolupracovníkom
17. Bratia a sestry v Kristovi s duchom dona Bosca
18. Spoluzodpovednosť v duchovnom a v apoštolskom raste
19. Rôzne organizačné úrovne
20. Zmysel pre príslušnosť a solidarita
21. Úlohy a služby spoločenstvu
22. Prísľub
23. Byť saleziánom spolupracovníkom – rozhodnutie na celý život

SALEZIÁN SPOLUPRACOVNÍK V SALEZIÁNSKEJ RODINE

24. Saleziánska rodina
25. Účasť a spoločenstvo v saleziánskej rodine
26. Saleziánsky duch vo svetle *Charty identity*
27. Apoštol v saleziánskej rodine
 - a. spoluzodpovedný v poslaní
 - b. Výchovný saleziánsky charakter

PRÍLOHA Č. 2: Sprievodná zložka ašpiranta

Ide o nástroj zložený z niekoľkých kariet, ktorých účelom je uľahčiť úlohu osobného i skupinového sprevádzania.

Je to otvorená pracovná pomôcka, ktorá dáva možnosť nielen zaznamenať podstatné aspekty vývoja ašpiranta, ale ktorú môžu doplniť ďalšie materiály umožňujúce sprevádzanie zo strany miestneho strediska.

Schematicky naznačíme časti alebo dokumentáciu, ktoré táto zložka môže obsahovať.

1. Osobné údaje

Je to krátky formulár, kde sú zapísané hlavné údaje každého ašpiranta (meno, bydlisko, telefón atď.).

2. Počiatočné hodnotenie ašpiranta

Je to karta, z ktorej sa môže zistiť východiskový bod každého ašpiranta na začiatku jeho formácie a ktorý zachytáva aspoň štyri základné aspekty:

- cestu jeho formovania vo viere,
- ako spoznal špecifické povolanie saleziána spolupracovníka,
- aké motivácie ho pobádajú na podanie žiadosti začať formáciu,
- oblasti pastorácie, v ktorých sa angažuje.

3. Ročné správy formátora

Na to, aby sa uľahčilo sledovanie vývoja ašpiranta počas priebehu formácie, formátor môže pripraviť správu odzrkadľujúcu vývoj a cestu, ktorú kandidát prešiel v priebehu roka. Táto správa sa predloží miestnej rade – spôsobom, ktorý sa považuje za najvhodnejší.

Cieľom tejto správy je práve to, aby miestnej rade každého strediska uľahčila sprevádzanie ašpirantov. Nemá ísť o príliš rozsiahle správy, ale o správy napísané s dostatočnou pozornosťou – s cieľom zabezpečiť špecifické ciele formačného sprevádzania.

4. Sebahodnotenie ašpiranta

Ide o kontrolu, ktorú samotný ašpirant má príležitosť pravidelne vykonať v súvislosti s cestou rastu svojho povolania, vo svetle cieľov, operatívnych usmernení a svojho osobného životného projektu.

Je užitočné, aby sa ašpirant podelil s formátorom a so skupinou o tento proces sebahodnotenia.

PRÍLOHA Č. 3:

Pomôcka na zostavenie vlastného *Osobného životného projektu*

Vychádzajúc z vedomia, že *Projekt apoštolského života* zaujíma privilegované miesto v živote Združenia, ale aj v tvojom osobnom živote, je dôležité, aby si ty sám prevzal/prevzala zodpovednosť za svoju formáciu a angažoval/angažovala si sa na neustálej ceste obrátenia a obnovy. Preto si vypracuj svoj *Osobný životný projekt* vychádzajúc zo svojej skúsenosti a z konkrétnej situácie.

Z toho dôvodu venuj špeciálnu pozornosť niektorým prvkom:

- preverenie ľudského, kresťanského a saleziánskeho vyzrievania vďaka procesom sebahodnotenia a konfrontovania sa s Božím slovom;
- poznanie a praktizovanie spirituality *preventívneho systému*, prameňa nových vzťahov v bratskom živote;
- postupné vyzrievanie v saleziánskej charismatickej identite;
- aktívna a srdečná účasť na riadnych i na mimoriadnych stretnutiach, ktoré určujú rytmus života strediska;
- otvorenosť pre druhých a ochota podeliť sa.

Prečo zostavovať osobný projekt?

„Prijať špecifický spôsob prežívania evanjelia“ pre saleziánov spolupracovníkov znamená poznať a uskutočňovať *Projekt apoštolského života*. Zostaviť osobný projekt znamená vložiť sa do procesu prijímania plánu, ktorý má s tebou Boh. Takto sa Boží plán stane твоjím plánom. Uskutočňovať ho neslúži hlavne na hľadanie tvojej sebarealizácie, ale je prijatím tvojoho povolania, skonkretizovaním daru teba samého/samej, prevzatím zodpovednosti za tvoje rozhodnutia. Preto je veľmi užitočné urobiť ho písomne, aby ho bolo možné preverovať počas cesty tvojoho rastu.

Predtým, ako človek začne zostavovať projekt, musí byť motivovaný.

Náš život sa stále buduje a Boh má určité plány s твоjím životom. On aj tebe hovorí: „Skôr, než som Ťa utvoril v matkinom živote, poznal som Ťa“ (*Jer 1, 5*). Ty sa dnes usiluješ objaviť a uskutočniť svoje povolanie saleziána spolupracovníka, ako laik alebo ako kňaz. Na to, aby si mohol prijať dar povolania, Boh ti dáva milosť tohto času formácie. Formácia je totiž časom identifikovania sa so saleziánskym povolaním a poslaním.

Projekt ti pomôže urobiť toto: ty hľadáš cestu, ktorú Boh vytýčil pre teba; ty objavuješ, čo chce od teba; ty plánuješ svoj život do budúcnosti uvažovaním, ako by ho chcel Boh.

Táto vízia tvojej budúcnosti, ktorú dostávaš ako ovocie rozlišovania, dáva smerovanie tvojemu životu. Keď spoznáš cieľ, je ľahšie nasmerovať všetky prvky tvojej každodennej existencie – túžby, sily, hodnoty – na dosiahnutie cieľa. V donovi Boscovi sa dary prirodzenosti a milosti zlúčili do silno jednotného životného projektu: služby mladým.

Tak teda nedovoľ, aby sa tvoje život rozdrobil alebo aby sa roztrieštil, alebo aby ho strhol prúd! Svätosť treba naplánovať.

Tvoje život sa tak stane „jednoduchším“. Staneš sa schopným/schopnou spojiť minulosť, prítomnosť a budúcnosť do významného celku podľa svojho základného rozhodnutia. Osobný projekt je naozaj nástrojom, ktorý ti má pomôcť kráčať k tomuto zjednoteniu.

Počas tejto cesty budeš môcť preskúmať niektoré aspekty svojej prežitej minulosti. Začneš jasnejšie poznať svoje kladné stránky i obmedzenia. Uvedomíš si, čo musíš zmeniť, ak budeš chcieť uskutočniť víziu svojho života v poslušnosti voči Božiemu volaniu. Budeš stále viac presvedčený/presvedčená o nutnosti a dokonca o kráse nového nastavenia, ktoré chceš dať svojmu životu. Budeš sa cítiť poháňaný/poháňaná podstupiť akúkoľvek námahu, aby si sa obrátil/obrátila, aby si pracoval/pracovala na sebe samom/samej, aby si urobil/urobila ťažké rozhodnutia – práve

preto, aby si zabezpečil/zabezpečila uskutočnenie tej identity, ktorá ťa priťahuje a sľubuje ti radosť a uspokojenie. Tak sa pre teba projekt stane prostriedkom premeny a obnovy a privedie ťa k väčšej autentickejši a vernosti.

Tento vzácny nástroj ti teda umožňuje vziať do rúk svoj život, aby si vzal/vzala na seba zodpovednosť za svoje povolanie a poslanie, a za kráčanie cestou rastu smerom za svätosťou ako plodný dar teba samého/samej i darov, ktoré si dostal/dostala.

OBSAH

PREDHOVOR.....	2
ÚVOD.....	3
KAPITOLA 1: ROZMERY A PILIERE.....	7
1.1 ĽUDSKÝ ROZMER	8
1.1.1 VEDIETĽ	9
1.1.2 Vedieť konať	10
1.1.3 Vedieť byť.....	11
1.1.4 Vedieť žiť v spoločenstve	12
1.2 KREŠŤANSKÝ ROZMER.....	12
1.2.1 Vedieť	13
1.2.2 Vedieť konať	14
1.2.3 Vedieť byť.....	15
1.2.4 Vedieť žiť v spoločenstve	16
1.3 SALEZIÁNSKY ROZMER.....	17
1.3.1 Vedieť	18
1.3.2 Vedieť konať	19
1.3.3 Vedieť byť.....	20
1.3.4 Vedieť žiť v spoločenstve	21
KAPITOLA 2: VHODNÉ CHVÍLE, PROSTRIEDKY A ĽUDSKÉ ZDROJE	23
2.1 VHODNÉ CHVÍLE A PROSTRIEDKY	23
2.1.1 Zvláštne chvíle a prostriedky, ktoré ponúka Združenie.....	23
2.1.2 Zdroje duchovného života.....	25
2.1.3 Nástroje a stratégie pre vlastnú formáciu.....	26
2.2 ĽUDSKÉ ZDROJE	27
2.2.1 Garanti.....	27
2.2.2 Miestne stredisko	28
2.2.3 Miestna a provinciálna rada	28
2.2.4 Špeciálne kvalifikovaní saleziáni spolupracovníci	28
2.2.5 Delegát alebo delegátka	28
KAPITOLA 3: FÁZY FORMÁCIE	30
3.1 POČIATOČNÁ FORMÁCIA	30
3.1.1 Cieľ	30
3.1.2 Ponuka.....	30
3.1.3 Vstup do Združenia.....	32
3.1.4 Metodológia počiatocnej formácie	33
3.1.5 Prioritné chvíle a prostriedky v tejto etape	34

3.1.6 Plánovanie.....	35
3.2 TRVALÁ FORMÁCIA.....	36
3.2.1 Povaha a cieľ.....	37
3.2.2 Nositelia formácie.....	37
3.2.3 Plánovanie.....	38
KAPITOLA 4: FORMÁCIA PRE SLUŽBU ZODPOVEDNOSTI.....	40
V ANIMOVANÍ A V RIADENÍ.....	40
4.1 KRITÉRIÁ FORMÁCIE ZODPOVEDNÝCH.....	40
4.1.1 Jednota medzi bytím a konaním	40
4.1.2 Štýl animovania	41
4.1.3 Zmysel pre príslušnosť k Združeniu	41
4.1.4 Oceňovanie spoluzodpovednosti	41
4.1.5 Kompetencia a profesionalita	41
4.1.6 Predchádzajúca formácia	41
4.1.7 Charizmatická prítomnosť	41
4.2 ČASY A ZDROJE.....	41
4.3 OPERATÍVNE USMERNENIA.....	42
4.3.1 Ľudský rozmer	42
4.3.2 Kresťanský rozmer.....	43
4.3.3 Saleziánsky rozmer	43
KAPITOLA 5: FORMÁCIA FORMÁTOROV	45
5.1 ĽUDSKÝ ROZMER	45
5.1.1 Vedieť	45
5.1.2 Vedieť konať.....	45
5.1.3 Vedieť byť.....	45
5.1.4 Vedieť žiť v spoločenstve	46
5.2 KREŠŤANSKÝ ROZMER.....	46
5.2.1 Vedieť	46
5.2.2 Vedieť konať.....	46
5.2.3 Vedieť byť.....	46
5.2.4 Vedieť žiť v spoločenstve	46
5.3 SALEZIÁNSKY ROZMER.....	46
5.3.1 Vedieť	46
5.3.2 Vedieť konať.....	46
5.3.3 Vedieť byť.....	47
5.3.4 Vedieť žiť v spoločenstve.....	47
ZÁVER.....	48
PRÍLOHA Č. 1:	49

Tematický a operatívny obsah počiatočnej formácie	49
PRÍLOHA Č. 2:	53
Sprievodná zložka ašpiranta	53
PRÍLOHA Č. 3:	54
Pomôcka na zostavenie vlastného <i>Osobného životného projektu</i>	54
OBSAH.....	56
Preklad: Stanislav Veselský.....	58
Jazyková úprava: Andrej Rajskej, Michaela Veselská.....	58

Preklad: Stanislav Veselský

Jazyková úprava: Andrej Rajskej, Michaela Veselská